

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ŠT. 5, 6

MAJ ♦ 1958 ♦ JUNIJ

LETO 61

Dr. A. Dolinar:

K vprašanju cerkvenosti cerkvene glasbe.

I.

Debata, ki se je v nekaj številkah »Cerkv. Gl.« razpletala o stanju, smereh in bodočnosti naše cerkvene glasbe, je rodila mnogo lepih misli, ki vse spričujejo, da jih je mnogo, ki pazno bdê nad njenim razvojnim potom in pravilno idejno usmerjenostjo; upal bi trditi, da imajo ista vprašanja in iste težave povsod, kjerkoli pač cerkvena glasba sploh do udejstvovanja pride. Izraženih je bilo veliko lepih misli, nasvetov in predlogov, ki ostanejo zapisani in gotovo ne bodo ostali brezuspešni. Vsa razmotrivanja se pletejo okrog vprašanja glede cerkvenosti skladb: Kje je merilo (kriterij), ki naj to odloči. Druga vrsta razmotrivanj obravnava posebno naše domače razmere z več vidikov. Površen pogled na vse omenjene razprave kaže, da stremimo za čimbolj točnimi ugotovitvami n. pr. glede cerkvenosti skladb: čim bolj hočemo lok do pičice natanko nategniti, tem urneje odskoči, ker ne prenese strožje dogmatičnosti v podrobnostih, kot je taista podana že v glavnih načelnih izjavah cerkvene oblasti same. Nujno moramo zato v tej zvezi govoriti o cerkvenoglasbenem slogu, ker stoji v središču vprašanje o cerkvenosti skladb.

Pod besedo slog razumemo tisto značilnost glasbene tvorbe, ki jo povzroči najožje sodelovanje oblikovnih in vsebinskih zahtev. Vsota vseh vodilnih prilik tega sodelovanja in najbolj vidnih znamenj te značilnosti tvori to, kar nazivamo slog.¹

Rekli bi lahko tudi: pod besedo »slog« razumemo položaj, ki je nastal zaradi srečanja oziroma sovpadanja in medsebojnega pronicanja v umetniški obseženih in delujočih tehničnih² in duhovnih činiteljev. Cerkvena glasba kot tista glasba, ki je določena, da služi bogočastju, mora biti tako v zunanjem (tehničnem) in notranjem (duhovnem) pogledu — torej z eno besedo s svojim »slogom« — v ta cilj usmerjena: ne sme mu nikakor nasprotovati. V koliko posamezna skladba temu cilju ustreza, je različno: v večji, popolnejši ali manjši meri. Končno pridemo do mejne črte, kjer bo zaradi raznih okoliščin razsojanje komaj še možno in navadno je ravno vprašanje glede glasbenega sloga kake skladbe tisto, kar je pri vsej zadevi sporno in kar prav za prav tvori vprašanje.

¹ Schmitz: Musikästhetik, str. 161.

² »Tehnični« pomeni: oblikoznanstven, ki se tiče vnanjosti kake umetnosti.

1. Prva — hkrati izven glasbenega območja stoječa zahteva — je zunanji vstav v bogoslužje. Ker poznamo liturgične in izvenliturgične slovesnosti, je razumljivo, da je mogoče od cerkvene glasbe, ki je določena za točno, urejeno bogoslužje, več zahtevati kot n. pr. samo od nabožne: vse te zahteve se pa nanašajo večinoma na izvenglasbene vidike; torej izbira pravilnih in popolnih besedil, kot tudi uglasbitev, ki bo ustrezala vsakokratnemu liturgičnemu položaju, katero besedilo je cerkev določila za posamezna liturgična opravila, dalje glede načina uglasbitve: razumljivost besedila, ne prevelika raztegnitev. Iz tega sledi, da je liturgična uporabljivost katerega koli dela določena po predpisih cerkve, ki ima pravico, bogočastje razporejati in dolžnost, točno izvedbo tega tudi udejstviti.

Če premotrino sedaj dane glasbene predpise, vidimo, da ni — izvzemši neposredno liturgičnih — nobenih točnejših navodil gledé tehnične strani sloga cerkvenoglasbenih del. Gregorijanski koral velja kot službena (oficialna) glasba; za njim priporoča cerkev klasično polifonijo poznega 16. stol.; v splošnem je pa tudi novejša in najnovejša glasba priznana.

Cerkev se ne zavzema za nobeno določeno vrsto glasbe v zgodovinskem smislu: dela po priznanem načelu, da k okrasitvi bogočastja pritegne vse, kar je človeški duh tekom časa lepega ustvaril, samo da meje liturgičnosti niso prekoračene.

Ta splošna navodila samo navajajo, kaj ne sme biti, točnejših predlogov — kako naj bo — pa iz teh navodil ne moremo izvesti.

2. Vprašanje cerkvenoglasbenega sloga samo po sebi tudi ni vprašanje kompozicijsko-tehnične narave. V stoletjih je cerkvena glasba svoj obraz stalno spreminjala. Razvoj zapadnega umetnega večglasja se izvrši najprej v okviru liturgične cerkvene glasbe; toda z vzponom svetne kulture se pa začinja naravna tekma med svetno in cerkveno glasbo. Ko se je svetna glasba okoristila s pridobitvami iz področja duhovne glasbe, se je daljni razplet odigral v prvi vrsti v svetni glasbi. Primerjanje med duhovno (recimo tudi cerkveno glasbo) na eni strani in med svetno na drugi strani v različnih razvojnih dobah jasno kaže, kako svetna glasba v svoji prostosti in nevezanosti išče zmeraj novih potov izraznih možnosti in kako ta nova sredstva polagoma najdejo tudi v cerkveni glasbi odziv. To dejstvo je popolnoma razumljivo: s tem da cerkvenoglasbeni umetnik pridobitve svetne glasbe tudi pri svojem glasbenem snovanju za cerkev porablja, je ravno dokaz, da dela iz splošnega duševnega območja svojega časa in ni prav nič v nasprotju s svojim verskim prepričanjem: s temi — zgolj tehničnimi — pridobitvami hoče ravno vrednost svojega dela dvigniti: saj je vernemu skladatelju le tisto delo komaj dobro za okras bogočastja, ki je prežeto polne umetniške zavesti.

3. Tu pa prestrežeta pot dve vprašanji: vprašanje glasbenega hotenja in glasbenega občutenja: ker sta obe zavisni od človekovega osebnostnega (subjektivnega) razpoloženja — sta seveda podvrženi nestalnosti in spremenljivosti. Pojma cerkveno-glasbenega sloga zaradi tega — v kompozicijsko-tehničnem oziru — sploh ne moremo v splošnem označiti. Cerkev zato v tej smeri tudi ni izdala nikakih navodil. Gotovo je, da cerkvena glasba v tem pogledu (kompozicijsko-tehničnem) ni poizkusno torišče za ne vem kakšne novotarije, ker bi se tako usmerjene skladbe tudi s splošnim glasbenim občutjem ne ujemale; ali bi mu bile naravnost nasprotne ali pa vsaj daleč pred njim in bi zato cilju cerkvene glasbe — vzpodbudi vernikov — ne ustrezale.

Tudi glede starejših cerkvenoglasbenih del, ki pripadajo stilni dobi, katere vprašanja v današnjo dobo več ne spadajo, se lahko prepričamo, da ne

moremo govoriti o pojmu cerkvenoglasbenega sloga v tehničnem pogledu, ki bi bil veljaven in odločilen za vse čase.

4. »Motu proprio« Pija X. našteva kot osnovne zahteve cerkvene glasbe: sanctitas, bonitas formae, universitas: skladbe morajo torej same na sebi in v načine prednašanja biti proste vsake posvetnosti (sanctitas), biti oblikovno dovršene (bonitas formae) in ne smejo biti v nasprotju s splošnim versko-umetnostnim občutjem človekovim (universitas), tako da je samo v mejah tega okvirja narodno-karakteristična glasba mogoča.

Tudi ti navedeni predpisi pričajo za spremenljiv pojem cerkvenoglasbenega sloga.

5. V kompozicijsko-tehnično področje pa sega zahteva glede oblikovne dovršenosti.

Toda estetski pojem oblike — in ta je za dovršenost odločilen — je v stoletjih doživel mnogo sprememb. Če moramo zaradi tega svetne oblike izločiti, pridejo v poštev le tiste oblike, ki jih dandanes kot take občutimo.³

6. Vprašanje cerkvenoglasbenega sloga je torej duhovno-estetske narave. Prvi pogoj je gotovo miselnost, ki v delu prevladuje. Snovanje cerkvenoglasbenih del predpostavlja v skladatelju neko duševno ubranost, ker ne gre samo za to, da se ustvari umotvor, temveč delo, ki nastaja iz občutenja, človekovega razmerja do Boga. Tukaj leži bistvo tega, kar je v »Motu proprio« naznačeno pod nazivom sanctitas: prosti biti vsake svetnosti oz. posvetnosti v skladbi pride v prvi vrsti do izraza v duhovni usmerjenosti dela samega.

Pri vokalnih skladbah podaja glavne smernice že besedilo, toda tudi tukaj bo značaj umotvora odvisen le od splošnega duhovnega ozračja in umetnikovih osebnostnih svojstev. Prav močno osporavana cerkvena glasba dunajskih klasikov je tukaj najboljši zgled za spremenljivost cerkvenoglasbenega ideala, kar povzroči ravno duhovno-miselni razvoj. Pojem »svetnega« v nasprotju s »cerkvenim« je sicer v idejnem svetu zmeraj isti, v stvarnih (konkretnih) pojavih je pa mnogim spremembam podvržen.

Tudi v smeri oprostivte cerkvene glasbe posvetnosti je zaradi tega pojem cerkvenega glasbenega sloga v navedbi na stvarni (konkretni) umotvor nemožno tako točno zarisati, da bi bil za zmeraj veljaven.

Poleg splošnih — v časovni dobi zasidranih odločilnih dogodkov (momentov) prihajajo v poštev tudi osebnostni vidiki, ki oblikujejo posebnosti cerkvenoglasbenega dela.

Tukaj se zahteve »sanctitas« in »universitas« večkrat križajo. »Universitas« cerkvene glasbe zahteva primerno odmaknitev narodnostnega kot osebnostnega poudarka. Ta zahteva temelji v bistvu cerkvene glasbe, ki mora kot sodelovalka v liturgiji vesoljne cerkve biti tako usmerjena, da bo ustrezala lepotnemu občutju vernikov. Tudi tvorni umetnik kot avtor cerkvenoglasbenih del mora s tem vesoljstvom (universitas) računati, vendar tako, da svojega osebnega občutja ne stavlja v nasprotje z vesoljstvom (universitas). Tudi v tej točki ni mogoče postaviti določnejših meril.

7. Subjektivizem se je v vseh razvojnih glasbenih dobah ne zmeraj enako močno uveljavljal, pa tudi občutenje poslušalca glede označenega subjektivnega momenta ni bilo vedno enako. Iz povedanega sledi, da pojma »cerkvenoglasbeni slog« ne moremo tako glede tehnične kot tudi glede izrazne moči za vse čase veljavno očrtati. Če si domislimo vse, kar spada k strogemu okvirju liturgičnih predpisov (sem spadajo prav za prav tudi vsi cerkveni

³ Lach: Das Konstruktionsprinzip, str. 37.

predpisi glede sloga v kompozicijsko-tehničnem pogledu), tedaj moremo reči: da more vsak slog veljati kot cerkveno-glasbeni slog, v kolikor po današnjem vseobčem občutju ni v nasprotju z dostojanstvom kraja in svetostjo dejanja: v kolikor dalje vernikov ne odvaja od duhovne zbranosti, ki je za pravo udeležbo pri bogoslužju potrebna, ampak še po svoje pomaga, da se verniki v tej zbranosti poglobe.

(Dalje prihodnjič.)

Srečko Koporc:

O pozitivnih vrednotah v cerkvenih skladbah.

Gospod urednik »C. Gl.« in njegovih prilog se je obrnil na nekatere naše skladatelje in glasbenike, da prispevajo svoje mnenje o naši cerkveni glasbi, ki je postala ponovno, posebno v zadnjem času, predmet živahnega razmotrivanja. Želji g. urednika sem se odzval tudi podpisani, ter v ta namen prispeval nekaj besed.

Moram pa že takoj v začetku tega članka najprej omeniti, da za mene vprašanja v naši cerkveni glasbi ni. Pač pa tiči vprašanje, ki ga po krivem vračamo na ime cerkvene glasbe, popolnoma drugje; ta tiče zadev, ki jih bom na tem mestu, v kolikor je to mogoče javno razpravljati, le splošno omenil. To je tudi prvo nasprotje med menoj in tistimi glasbeniki, ki so to razpravo sploh načeli. Dosedaj še nismo čuli od njih, katero glasbo naj imamo za cerkveno, katero za duhovno, versko ali narodno cerkveno in kakšne smerice in sredstva naj bi naša cerkvena glasba rabila v bližnji bodočnosti.

Najprej moramo priznati, da je cerkvena glasba pojem neprimerno večjega teritorialnega obsega, kot pa ga predstavlja na videz zadeva naše cerkvene glasbe, ki je le škromen odlomek v ogromnem občestvu rimskokatoliške oblasti; ta odločilni forum je že davno pred našimi tozadevnimi razmotrivanji izdal jasna, točna in tudi odločna navodila, kaj mora in naj katoličan razume pod besedo »cerkvena glasba«. Cerkvena glasba je obsežen pojem, ki združuje: liturgično, duhovno nabožno in cerkveno narodno glasbo. Od teh ravnokar imenovanih stilnih razlik je samo liturgična glasba strogo cerkvena glasba, ki je službena glasba rimskokatoliške cerkve, ki služi izključno liturgičnim namenom. Tej glasbi odrekati umetniške vrednosti ni mogoče, ker ima določen stilni značaj, vrhu tega pa tudi jasno vsebinsko in oblikovno opredeljenost.

Osnova cerkveno-liturgični glasbi je koral. S tem je tudi vse rečeno. Visoka cerkvena oblast je preskrbela liturgično-cerkveni glasbi tudi estetsko upravičenost na ta način, da je ustvarila ravnotežje med samo liturgično zakonitostjo in zakonitostjo glasbenega sestava (Palestrina). Z upoštevanjem liturgije in glasbe je nastala v razvojnih dobah samo po sebi razumljiva zahteva (ki je osnova vsaki skladbi, da naj ima tudi umetniško dovršenost) po enotnosti. Deloma ima že oboje v obilni meri koral in pa jezikovna enotnost rimske cerkve. Deloma se nasprotni pol glasbene enotnosti: različnost — udejstvuje v koralnih oblikah (mašah, oficijih, vesperah itd.). S tem je dobila cerkvena liturgična glasba, če že hočemo ostati pri tem imenu, popolno umetniško upravičenost. Ostane še obravnava izven liturgično-cerkvene glasbe. Vse kar pa stoji izven cerkveno-liturgične glasbe, je le gola modifikacija koral. Tu imam v mislih duhovno, nabožno in cerkveno narodno glasbo. Kot smo videli pri cerkveno-liturgični glasbi, ima ta vsebinsko in oblikovno tipiko jasno opredeljeno, ki sloni na enotnem pesniško-literarnem brezhlebnem besedilu. Vsega tega pogreša duhovna, nabožna in cerkveno narodna glasba,

kajti področje vsebine in oblike ni tu tako jasno in ne določeno, zato je zloraba glede vsebinsko-oblikovnih stvari mnogo bolj obsežna in očitna.

Enotnost liturgično-cerkvene glasbe je naslonjena izključno na koral, zato mora skladatelj, ki hoče pisati tovrstno glasbo, prav strogo upoštevati omenjene okoliščine.

Nepriumno teže je pa ohraniti potrebno enotnost v duhovni, nabožni in cerkveno narodni glasbi zaradi tega, ker tovrstna glasba ni tako »predpisno« naslonjena na koral, temveč na koralna, narodno pesniška in literarna sorodstva, je stilno tudi preveč različna.

Liturgična glasba se razvija iz cikličnih mašnih oblik, sicer stilno tudi zelo različnih oblikovnih likov, ki združujejo tri glavne značaje vsega našega udejstvovanja: epski, lirični in dramatični. Tehnična težava v takih cikličnih skladbah tiči poleg že že znanih skladateljskih nalog tudi v povezavi vseh treh imenovanih značajev, zahteva skladatelja, ki to zna, kajti okvir glasbenega udejstvovanja je v tej obliki strog, tesen in zgodovinsko dognan.

Nasprotno je pri duhovni, nabožni in narodno cerkveni glasbi skladateljevo področje nepriumno svobodnejše glede na izbiro besedila, izbire oblik itd. V teh glasbah je arhitektura še vse bolj razlikovana (zborovska pesem, solospjev, pesemska oblika, rondna in sonatna oblika), to je na eni strani vzrok, da se te vrste glasba pri nas estetsko premalo goji, ker manjka za to sposobnih in zrelih glasbenikov. Kajti delo le nekaj sposobnih glasbenikov je sicer priznanja vredno kulturno-glasbeno delo, vendar ne tvorijo taki glasbeno lahko zelo izobraženi poedinci celote, ki je nujna za tako glasbeno kulturno poslanstvo, kot jo pri nas zavzema naša cerkvena glasba. Čestokrat spodmakne tehnično šibkejšega skladatelja zgolj slučaj, da za vselej ostane tam, kjer je bil. Tak skladatelj se nezavedno preveč oddalji od prvotnega smotra tovrstne glasbe, posebno, če ima opravka s arhitektonsko obsežnejšimi glasbenimi oblikami kot so: verski spevi, kantate, oratoriji itd.

Vprašajmo se torej, v čem naj bi bilo vprašanje naše cerkvene glasbe? V čem bo treba in bi bilo treba iti novo pot, da bo ta glasba prišla do vzporednega priznanja kot naša svetna? In kdaj bo prišel čas, da bomo mogli govoriti o pozitivnih vrednotah naše cerkvene glasbe, ki naj zajame po svoji zrelosti vso našo cerkvenoglasbeno skupnost?

Na prvo vprašanje sem že v začetku odgovoril, da o tem ni vprašanja, povedal za to razloge in okolnosti. Na ostali dve vprašanji odgovorim v naslednjih vrsticah. Pri tem mi nehote pridejo na misel besede slovitega, žal pri nas neznanega ali pa zastarelega glasbenega teoretika¹ A. Reiche, ki pravi v svoji obširni razpravi *Vollständige Kompositionslehre*, II. izdaja, Carl Czerny, Wien-Paris, 1813. str. 477: »V glasbi se je treba mnogo učiti, glasbena umetnost je tem bolj od nas odmaknjena, čim manj jo proučujemo. Zato vé učenec bore malo, če je dovršil harmonijo, kajti pri vsakem koraku naleti na tisoč drugih težkoč, o katerih ni še nikoli nič slišal in mora verjetno znova začeti, ker sicer ne bo prišel do cilja, s tem je pa zopet tam, kjer je bil.« Na strani 549 pravi dalje isti teoretik: »Glasbena kompozicija je zelo težka umetnost, učenec, ki stremi za skladateljskim naslovom, ne bo postal prej skladatelj, kot šele po resnem in smotrenem študiju 8 let, kajti šele po preteku tega časa, je mogoče, da vodi učenec račun o svojih sposobnostih in uspehu.«

Te besede veljajo popolnoma za naše, tudi splošno glasbene razmere. Ne smemo stvari gledati samo z domoljubnega stališča, ampak iz resničnega vidika, kot ga je napisal nedavno skladateljski kandidat, ki je javno² povedal,

¹ V svoji knjigi »Osnove vertikalnega sozvočja«, ki izide to leto, sem čestokrat navajal nekatere misli tega duhovitega teoretika. Pri Reichu se je učil Berlioz, Frank, Gounod in Liszt.

² G. Prevoršek v »Jutru« 16. 3. 1938.

sicer v nedopustnem okviru debate, kakšen je položaj našega skladateljskega naraščaja. Zato, čemu javno odrekati n. pr. prilogam »C. GL.« pomembnost, navajati tehnične hibe itd., ko vendar niso in ne bi smeli biti politični listi prostor za take, rekel bi intimne razprave. Od kod jemljejo taki glasbeniki meritornost za glasbeno kompozicijo, ko niso še sami dokazali skladateljske teritorialnosti, da so se že udejevali na vseh glasbenih popriščih. Vrhu tega niti sami še niso na jasnem, ali je njih področje cerkvena ali svetna glasba ali mogoče zaradi nekaj uspehov take razdelitve zanje sploh ni?

Silna vsestranost, glasbena zaposlenost je kriva, da tako nervozno razmotrivamo, odkrivamo nove talente, po drugi strani pa odklanjamo vsako tehnično manj zrelo delo. In ni čuda, da je g. urednik »C. GL.« prišel do zaključka, naj se ugotovi, ali je opaziti kak napredek v naši cerkveni glasbi, ali so »C. GL.« priloge zložene res v cerkvenem duhu in kaj je soditi o vrednotah posameznih? Odgovor na vsa ta vprašanja je: V prilogah »C. GL.«, ki vrši v slovenski cerkveni glasbi najdaljšo življenjsko pot, je mnogo, zelo mnogo pozitivno umetniških del, moramo pa upoštevati, da so nekatere skladbe delo našega cerkvenoglasbenega skladateljskega naraščaja, saj je bil »C. GL.« do sedaj edina smotrena glasbena akademija pri nas. Koliko mladih, res nadarjenih skladateljev je ravno odkrila ta cerkvenoglasbena revija!

Seveda, če kdo to hoté prezre, česar bi ne smel, če hoče veljati za glasbeno vsaj tako orientiranega kot avtor, ki mu tak odločilni glasbenik odreka »in contumaciam« umetniško vrednost in pa ne vem kako težko prizadevanje, je to druga stvar.

Če nekaj odrekamo, če pokažemo hibe, moramo to tudi pokazati, kako se naj v bodoče stvar izboljša. To zahteva mednarodni takt in olika. Če učenee nalogo pogrešno sestavi, mu jo moramo popraviti ali vsaj povedati, kako se naj v bodoče izogiblje nepotrebnih napak.

Torej prašanje, ki naj bi bilo po mnenju nekaterih glasbenikov, ne tiči v cerkveni glasbi, temveč v tem, ker mladi skladateljski naraščaj, ki stremi po nadaljnji skladateljski izobrazbi, tega do sedaj ni dobil v zadostni meri, to pa tiče našo glasbo sploh. Reicha pravi na str. 1099: »Poklicni skladatelj, ki se je učil in pozna torej naravo svoje umetnosti, ne potrebuje nobene pojasnila za to...« Torej mu ni treba anket! Kar je važno in vredno besede, je edino glasbeni študij kompozicije! Zato ni vprašanje v cerkveni glasbi, ampak v tem, kako omogočiti takim mladim talentom študij glasbene kompozicije.

Na splošno prevladuje pri nas neprimerno večja želja, da se skladbe čimprej in čim večkrat izvajajo, kot pa da bi na primer skladateljski kandidati učili in čim bolj glasbeno izpopolnjevali.

To je tudi vse prašanje! Le pogledjmo samo domačo glasbeno-teoretsko literaturo! Koliko je je?

Najstrože je zatorej odklanjati vsako osebno umetniško vmešavanje in osebno nazornost, ki jo spričujejo posamezni glasbeniki; tu gre za to, da dobimo skladateljsko generacijo in da ne bo naša glasba in njena vzgoja samo predmet časopisnih senzacij, ki diskreditirajo to prizadevanje v vzgojno glasbenem smislu. Umetniško delo naj ne sme imeti več mesta v političnih listih!

Danes stremi vse za uspehi, priznanjem in izvajanjem. Ta stremljenja so podobna splošnemu evropskemu oboroževanju, ki ga bo uničil čas in njegova kultura. Vsak že danes hiti s svojo produktivnostjo, ki jo skuša znova in znova dokazovati, da se sploh obdrži na površini naroda, zato pa mora imeti znova in znova uspeh! Posledica tega je silna gorečnost, veselje po ustvarjanju, ki ga zahtevamo od poklicnega skladatelja.

Živimo v času, ko se oglašajo voditelji ali bolje rečeno »führerji« tudi v glasbi, take glave se kmalu izpišejo, čeprav žele njegovi pristaši od njega slavna dela, reklamo, slavo, ki se naj, če mogoče — periodično obnavlja.

Poglavitno vprašanje današnje glasbe je spet in spet »führerstvo«, ki je postalo v svetu tako mikavno, zapeljivo, da se mu že resen glasbenik kar težko odmika. Zato je treba imeti za seboj: predvsem mednarodne festivale, ki so takega »führerja« s primerno reklamo ustoličili, čeprav za drag denar; dalje glasbene organizacije, ki očitujejo polovico židovskega članstva, kažejo pa bolj trgovske cilje kot umetniške. Prišli smo v dobo, ko se odkrivajo našim talentom celo v Južni Ameriki, izvajajo se njih dela na različnih planetih, taki glasbeni »čudeži« so izrazito 100% glasbeno nadarjeni. Skratka: važna je tu konjunktura, ki stoji pod zvenečim patronatom »mednarodnih umetniških odborov«. Ti odbero »führerje« pri posameznih narodih, za to so sposobni le taki, ki so dovolj sposobni, imajo primeren kolportažen vpliv dnevnega časopisja, dalje potrebno priznanje in pa siguren uspeh. To vse ima dvoje poti: ena pot gre preko občinstva, druga pot preko organizacije. Prva pot je starejšega datuma, druga novejšega datuma, a v obeh primerih je videti stremljenje, da vzgoje naslednika, ki naj ob primernem času in v soglasju z občinstvom, ki ga s ploskanjem — navadno njemu nerazumljive glasbe — prizna. Tu je pa tudi nevarnost za višje cilje. Občinstvo sledi naravnim ciljem instinkta, ter se pusti vleči, dokler je stvar zabavna, če se mu pa dobriko s primernimi recepti, ki jih vsak tak »führer« več ali manj zna, je uspeh gotov. Zmotno je, če misli tak »führer«, ki ga je zapeljalo trenutno ploskanje v uspeh, moč in vpliv, da je rešil narod glasbenega propada. S tem se je tak »führer« le odpovedal nekdanji duhovni vrednoti.

To so v glavnem nekatere sodobne misli, ki zadevajo našo splošno glasbeno kulturo in prevladujejo predvsem v svetni glasbi, a se vidijo vplivi tega ali onega sem ter tja tudi v cerkveni glasbi, vendar dela naša cerkvena glasba v tem, izjemo. Kajti naši cerkveni glasbeniki, ki so s svojimi glasbenimi deli dokazali svojo eksistenčno upravičenost in ki jim ne moremo odrekat umetniških vrednot, kaj skrbno čuvajo, da ne bi prišli prej omenjeni vplivi tudi v to glasbo.

Še enkrat poudarjam: vprašanje tiči samo v tem, da dobimo čimprej in čim več glasbeno neoporečno izšolanih novih skladateljev, pa naj se ti udeležujejo v tej ali oni glasbi in da bo ta skladateljski naraščaj tako glasbeno vzgojen, da bo imel več želja po učenju kot pa po tem, da bi se njih dela čim večkrat izvajala in objavljala. Tem bo potem prihranjen čas debat, ne bo jim treba javno iskati novih poti, ampak bodo sami ustvarjali iz lastnega duha in resničnega umetniškega prepričanja, bodo individualno, torej ne predpisno, prišli v nove smeri, če se jim bo zato zdelo potrebno. To pa ni vprašanje samo cerkvene glasbe, ampak tudi svetne. Hram glasbene umetnosti je treba na široko odpreti ter pozvati v sodelovanje vse naše mlade, nadebudne talente, ki zaradi denarnih ali drugih razlogov niso mogli glasbe študirati. Naj bo konec tako zvanih privilegiranih izbrancev, ki so a priori gledali na podeželskega »organista« kot manj vredno raso, sebe pa v superlativih hvalili pri kavarniškem omizju.

Zaključujem članek, ki sem ga napisal kot skladatelj, ki sem izven okvira cerkvene glasbe. Napisal sem ga na podlagi izkušenj, ki sem jih dobil v teku let pri poučevanju kompozicije, zato naj mi cenjeni čitatelj oprostí, če sem povedal to ali ono nekoliko bolj naravnost. Je to rezultat opazovanja, ki sem ga doživel sam pri svojih učencih.

Ti pa, cerkveni skladatelj, ohrabri se in študiraj! Cerkevna glasba ima mnogo jasnejšo pot glasbenega udejstvovanja, kot pa svetna glasba. Vedi, da je koral, na katerega je naslonjena vsa cerkvena glasba, mednarodna, kolektivna vrednota, ter ga začni čimprej študirati; šele ko bomo doprinesli žrtve velikega glasbenega razvoja, ki ga upravičeno od naših mladih glasbenikov pričakujemo, šele potem bomo mogli govoriti »o pozitivnih vrednotah tudi naše cerkvene glasbe« v vsej celoti, torej ne tako kot sedaj. Z anketami ne bomo stvari spremenili, škoda časa, papirja in neuspešnega prizadevanja. Uporabimo ta čas za študij! Kajti ankete so možne le na gospodarskih, socialnih in kulturno-umetniških poljih, ne pa v vprašanju umetniških nazorov, toliko manj pa pomenijo ankete tam, kjer manjka zato celo predpogojev, da sploh razpravljamo.

Škofijska odredba glede petja oficijev in slovesnih maš.

Škofijski ordinariat v Ljubljani je razposlal 23. marca t. l. dekanijskim uradom sledečo okrožnico:

»Sveta stolica nam je dovolila slovenski obrednik in slovenski list in evangelij pri slovesni peti maši. To dovoljenje se pa ne sme raztezati na druge dele bogoslužja. Zato ni dovoljeno peti v cerkvi v slovenskem jeziku oficij vernih duš dan, božični oficij in oficij treh dni velikega tedna, tudi če bi duhovnik omenjene oficije prej ali pozneje zasebno opravil v latinskem jeziku. Tudi ni dovoljeno peti pri slovesni maši posamezne dele maše v slovenskem jeziku.

Naslovu se naroči, da ta odlok prebere pri prvi prihodnji konferenci vsem duhovnikom v dekaniji. Če bi bil kateri odsoten, naj se o vsebini posebej obvesti.

Generalni vikar:
Ignacij Nadrah.

Dr. Franc Kimovec:

Foerster in njegov pomen za slovensko glasbo.¹

Največjemu postavljamo spominik.

Tako velik je, da njegove veličine — dasi smo tako dolgo vedrili tik ob njem, počivali pod njegovimi široko razmaknjenimi perutmi — njegove veličine iz te bližine nismo več mogli presoditi. Kako naj le presodim premočno veličino Triglava, če ob nevihti ždim pod njegovo silovito steno?

Foersterja je doletela usoda toliko zares velikih mož, ki se je njih izredna pomembnost pokazala šele takrat, ko so bili očem odmaknjeni v primerne dalje. — Toda ali smo te dalje že dosegli, da pravo veličino tega velikana vsaj danes že moremo točno izmeriti?

Gotovo je: od Gallusa ni bilo večjega — pa tudi tako velikega ne, kaj šele za nas tako pomembnega!

Pa če je bil Gallus naš največji in je naš najslavnejši — delal Gallus ni za nas. Gallusovo veliko delo je v slovenski glasbi komaj kje zapustilo sled. Prvi glasbenik — Slovenec — je zorel in si slavo pridobival pri bratih Čehih.

¹ Govor ob odkritju Foersterjevega spominika.

— Ti so se nam pa v Foersterju sijajno oddolžili. Saj je rasel in dozorel, trpel in delal pri nas in sebe in nas proslavil.

Foerster res da ni kri naše krvi — toda ali je Slovenec za utemeljitev slovenske glasbe kdaj toliko delal, se kdaj tako nesebično žrtvoval? Ali je morda preveč drzno, če z vsem prepričanjem rečem, da morda vsi glasbeniki, kar nas je rodila slovenska mati — da smo za slovensko glasbo vsi komaj toliko storili, kakor Foerster; ali pa — tako bo še bolj prav — ali vsi skup toliko, kakor je storil Foerster sam?

Ne smemo pri tem pozabiti: Foerster je stvaril iz nič. Saj je ob Foersterjevem nastopu naša glasba bila trda, neobdelana ledina. — Je že tu pa tam zadehtel osamljen cvet, miljen, občudovan; pa je biló kakor s človekom, ki mu ob slovesni priliki pripno na prsi cvet, da potem dni in leta hodi brez njega.

Foerster je v to ledino zaóral, jo obsejal, jo plel, da še danes klenega zrnja rodi.

Foerster seveda nikogar ni prašal, kako in kje naj svoj ostro brušeni, s češko neugnano, brezkompromisno delavnostjo kaljeni lemež zastavi; prav nič ni prašal gospodov, ki so bili tedaj moda, naj oni povedo in svetujejo, kako naj dela — nič ni prašal gospodov, ki so ga svarili: vsaj v cerkvi nikar tako ne poj! Ljudem je drugačna pesem všeč! — »Greh je ljudem tudi všeč, delati se pa le ne sme!« se jih je resasto otresel.

Saj res! Ali naj je prašal branjevke, ki so od magistrata do šentklačva za njim vpile in mu gibčne jezike kazale? Poslušati jih je pač moral; prašal je pa samo Cerkev, kakšna naj bo in po katerih načelih urejena njena glasba. — In za svetno glasbo — ali naj praša ušesom se laskajočo modo? Ali naj mar ne posluša svojega srca, kako mu utripa, ali naj ne praša svoje glave, kjer je bilo nakopičeno tako izredno bogato znanje?

Čudno, ali pa nič čudno, da je njegov glasbeni obraz in čustveni izraz tako naš. Če se mu je v govoru pri prvi besedi poznalo češko poreklo, se mu v glasbi po češko ni nikdar zareklo, tako da se mu posebne, svojske prvine češke glasbe v ritmiki in melodiki komaj kje poznajo. Tako nam poje že iz vsega početka, kakor bi nam bolj po naše ne mogel peti Slovenec najčistejše krvi. (Prim. Vodnikov venec I. 1883.)

Seveda! Študiral je našo narodno pesem — ne da jo posnema, si nje glasbene misli izposoja in z njenimi motivi motovili — ampak da se v nje bistvo vglobi, mu njena pristrčna milina dušo prevzame. — (Priče so še vedno: Kitica slovenskih narodnih, prireditve za mešani in moški zbor; posebno skrbna izdaja za Čebe.)

Prav tako pristrčno, kakor je naš veliki Jenko Srbom pel po njihovo, da so ga imenovali svojega boga v glasbi, tako je Foerster nam pel povsem po naše. Ali bi mogel kdo bolj po naše veselo vriskati, kakor razigrano pojo Foersterjevi »Gorenjci veseli«? Kdo bolj mehko, pobožno kakor Foerster svojo »Zdravo Marijo« v Gorenjskem slavčku? Kdo tako šegavo, kakor Foerster hudomušno poje svojega »Spaka«? Kdo tako mogočno opevati »Naše gore«, kdo radostneje peti ko Foerster poskočno »Planinsko«? Kdo nam more bolj k srcu govoriti kakor Foersterjeva »Razbita čaša«, »Njega ni«?

Le mož s Foersterjevim znanjem, s Foersterjevim glasbenim doživljanjem in — last not least — z njegovo neuklonljivo umetniško doslednostjo in trmo je mogel naši glasbi in vsem njenim panogam navzlic hrupnemu odporu in smešenju postaviti čisto nove temelje.

Teoretično in praktično, znanstveno in z delom.

Pevci, povejte — ali nismo 40 let skoraj vsi hodili k njemu v šolo? Gimnazijci, realci, bogoslovci, aložniki, Huthovke, pa še učiteljščniki v njegovo petkrat izdano »Pevsko šolo«?

Ali se niso vsi organisti skozi več ko 30 let pri njem učili orgljanja, iz njegove dvakrat izdane knjige učili harmonije in kontrapunkta? Pa ne slabo. Poglejmo le, koliko organistov-skladateljev je vzgojil.

Ali se ni vse, kar je do novejših časov igralo na klavir — od zasebnikov do virtuozov — ali jim ni podlage dala Foersterjeva spretna roka ali vsaj njegova Klavirska šola? Več ko en rod so vzgojili in vzdržali Foersterjevi učbeniki.

Danes imamo množice strokovno izobraženih, dobrih glasbenikov, šole, višje glasbene zavode: izza Foersterja — si je s podobnimi deli kdo upal na dan?

Pa ali je Foerster samo učil? Ali Foerster ni vsega, kako mora biti, sam vzorno, sijajno pokazal: na orglah, na klavirju, za dirigentskim pultom, v skladbah?

Da, orgle — kakor razljučena nevihta so mu vršale, pa zopet ko božja milost mehke glasove v srca lile. — Kakor v viharju so se druga za drugo podile teme (glasbene misli) — kakor iz turških grmad so mu švigali ognjeviti toni.

Mar se niso vsi organisti več kakor 30 let pri njem izobraževali? Mar ni Foerster po svojih učencih — 200 pevovodjih dal podlage nastopom velikanskih zborov, ko po 300, 500, 1000 in 2000 kmečkih pevcev dobro poje močnejše stvari, ki se zde neverjetne, kar nemogoče, ki so trd oreh za izvežbane zборе — kaj šele za tak zbor, zbran od vseh vetrov?

In v svojih skladbah — ali ni sto in stokrat pokazal, kako zaživita v rokah od Boga navdahnjenega oblikovavca teoretično pusta harmonija in stari, sivi, teoretično vsaj dolgočasni kontrapunkt?

Navzlic neprestanemu poučevanju iz jutranjega somraka v večerni polmrak je v vseh glasbenih strokah ustvaril neverjetno množico skladb — in kar je več: oblikovno brezhibna, čustvena, umetniško odlična, vzorna dela.

Vse je reformiral, vse preobrnil, lice naše glasbe do temeljev preobrazil in — ustvarjal, ustvarjal — sine fine — perpétuum mobile: brez konca — neprestano gibalo.

Marsikdo si ga predstavlja le bolj kot cerkvenega skladatelja — ker je 41 let vodil glasbo v ljubljanski stolnici in ustvaril vsake vrste del od sile — od preproste cerkvene pesmi do velikih latinskih maš, ki se je nad njimi naslajal in jih cenil bolj ko domači tuji glasbeni svet.

Toda ali je kaj manj storil za našo svetno glasbo? Ali niso vsi učbeniki pisani za svetno glasbo? Komu, če ne svetni glasbi so namenjeni njegovi plemeniti zbori, komu njegova vzorna instrumentalna simfonična, orkestralna dela? Komu je Foerster podaril svojo in našo doslej najboljšo opero? 65 let je šlo preko nje, odkar so jo prvič peli l. 1872. — ali ni še vedno najlepša, najbolj mikavna? Ga je kdo dohitel, ga morda pretekel?

Resnično. Njegova dela še vedno žive! Njegovo vzorno delo še vedno velja; notranja vsebina, in zunanji jasni izraz tega pristnega bogastva... ali smo vse to kdovekaj izpopolnili? dovršili? prekosili? O koliko tudi ponarejene mode!

Izraznih sredstev pač več poznamo — ali morda zato, da jih lahko bahavo zlorabljam? iz hlepenja po novem, nezaslišanem? Veliko hrupa, malo srčne miline. — Tudi moda.

Pa bo vsa moda šla v zaton — kakor je že šla, ko bo Foerster še vedno mlad in bo srca še vedno vžigal, z vzornimi deli še vedno učil.

Da bomo točneje sodili, ne pozabimo, da je bila doba Foersterjevega oranja doba brez kritike, brez stvarne pravične sodbe. Toliko teže, pa toliko bolj hvale vredno, da si je mož brez vsakršne opore, čisto sam utiral pot — v svoji »splendid isolation« — sijajni osamelosti. — Ko je l. 1883. izšla njegova

velika slovesna maša za orgle, zbor in orkester: *Miss a s o l e m n i s* — celo v Nemčijo in Italijo si je utrla pot kot vzor blagglasja in novejše plemenite cerkveno-glasbene smeri — takrat nihče ni vedel nič stvarnega napisati — izšla je, kakor da ni izšla.

Samo Brencelj se je vanj zalétoval in ga prav po brenceljsko nestvarno, pa tem občutneje zbadal in s strupenim želom pikal: lačnega kruhoborca, krivogledega husita...

Bog nas s takimi kruhoborci, husiti, kakor je bil Foerster, čimprej zopet osreči! Môž nam pošlji, ki bodo v današnjem kaosu, v tej zmedí, ko se majó temelji in se medejo pojmi in je njih izraz, kakor pojmi sami, iz dneva v dan manj jasen — môž, da sedanji glasbi dajo tako mogočne, uravnovešene temelje, kakor je Foerster glasbo svoje dobe neomajno fundamentiral, da še danes, kolikor imamo trdnih tal pod nogami, stojimo prav za prav na Foersterjevih temeljih. Môž, ki bodo našo glasbo iz tavanja usmerili v tiste jasne, zorne višine, v katerih kakor v bleščeči glorijski gledamo poveličano Foersterjevo vzorno, nedoseženo, za naš narod tako blagoslovljeno življenjsko delo. Môž, ki bodo z vsemi močmi tako kot Foerster nesebično služili Bogu in narodu...

Fran Ferjančič:

Žiga Bohinec,

prvi blagajnik Cecilijinega društva.

(Konec.)

V dobi, ko je bil pokojni Žiga Bohinec namestni vodja in ekonom v ljubljanskem bogoslovnem semenišču, so ljubljanski bogoslovci priredili dne 10. januarja 1888 jako dobro uspelo proslavo zlate maše tedanjega sv. očeta Leona XIII. Da se ta pomenljivi slavnostni večer otme pozabljivosti in ker je tudi namestni vodja Bohinec imel pri tem svoje zasluge, si hočemo to slavnost nekoliko natančneje ogledati.

Slavnostni lokal je bila prostorna semeniška obednica, ki pa je bila za to priliko spremenjena v lično dvorano, okrašeno z mnogobrojnim zelenjem. Spredaj so postavili tudi gledališki oder, ki so si ga — če se prav spominjam — izposodili pri ljubljanskem Rokodelskem društvu. Prireditvev je bila namenjena v prvi vrsti duhovskim krogom. Zato je ob določeni uri napolnila dvorano zlasti ljubljanska duhovščina, s prevzvišenim gospodom knezoškofofom Jakobom Missia na čelu. Videti pa je bilo precej duhovnikov tudi z dežele, posebno še iz ljubljanske okolice. Slavnosti se je udeležilo tudi več laikov, ki so bili s semeniščem v kaki zvezi.

Kar zadeva glasbeni del sporeda, smo istega sestavili vzajemno z nasveti semeniškega namestnega vodja Bohinca. Kot uvodno točko je on preskrbel slovesno koračnico za štiročno igro na klavirju. Na sporedu je bila tudi Bellinijeva skladba za gosli in klavir. Uvodni nagovor v klasični latinščini je po splošnem mnenju sestavil sam vodja dr. Kulavíc, ki je bil pravi mojster v latinskem izrazu. Moški zbor bogoslovcev je zapel mogočno Leonovo himno, ki jo je uglasbil P. H. Thielen, nadalje K. Kreuzerjev »Gospodov dan«, Fr. Gerbičev »Slovanski brod« ter impozantno M. Hallerjevo »Tu es Petrus« s spremljvanjem harmonija.

Posebne zasluge za to prireditvev si je stekel pokojni J a n e z E v. K r e k, ki je bil takrat bogoslovec zadnjega, četrtega letnika. Krek je prevzel tudi slovenski slavnostni govor, s katerim je daleč prekosil vse pričakovanje poslušalcev. V krasni slovenščini in domačem jeziku je nad vse lepo opisal

delovanje papežev vobče in posebej še Leona XIII. Splošna sodba je proglašila ta govor za nekaj izrednega. »Slovenec« je v svojem poročilu imenoval Krekov govor »najdovršenejšo točko večera«. Pokojni kanonik Luka Jeran je v svoji »Zgodnji Danici« o tem govoru zapisal: »Slovenski slavnostni govor je bil v vsakem oziru »non plus ultra!« Tu pa moram o Kreku povedati nekaj zanimivega, kar še nikjer ni bilo objavljeno. Prav tik pred svojim briljantnim govorom prihiti Krek k meni, ko sem za odrom sedel pri harmoniju. Poprosi me za polo nepopisanega papirja. Na vprašanje, čemu bi jo rabil, mi odvrne: »Pravijo, da mora govornik imeti svoj govor spisan na poli papirja in da mora med govorom to polo držati zvito v roki.« Jaz sem iskal med notami še kako prazno polo. In res, našel sem še eno nepopisano polo notnega papirja ter sem jo izročil Kreku. S to polo v roki je stopil na oder. Gotovo so vsi mislili, da ima spisan govor v roki, v resnici pa je imel samo nepopisano polo. Reči moram, da mi je takrat Krek s tem svojim dejanjem silno imponiral.

Ker je v tisti dobi tudi avstrijski cesar Franc Jožef I. obhajal štiridesetletni jubilej svojega vladanja, je zložil Krek primerno pesmico »Dve kroni«, ki jo je bogoslovec deklamiral na naši slavnosti. V tej pesmici kaže pesnik lepo vzajemnost med cesarsko krono in papeževo tiaro.

In zadnja točka, dramatičen prizor »B o j i n z m a g a«, ki je poslušalcem silno ugajala, je bila zopet originalno, duhovito delo Krekovo. Po lepem prologu nastopajo materialist, liberalec, racionalist, modroslovec in bogoslovec. Vname se med njimi boj z uma svitlim mečem: končno zmaga bogoslovcev. Igra se zaključil z lepo živo sliko, ki je predstavljala klanjanje sv. očetu. Posamezni prizori so osoljeni tudi z dovtipi in zdravim humorjem, kar je povzročilo mnogo smeha. Krek me je naprosil, da sem po njegovem navodilu deloma uglašbil tudi razne izreke iz sv. pisma, ki so se za odrom glasili kakor iz daljave, n. pr. »Quare fremuerunt gentes...« (»Zakaj hrume narodi...«), »Confidite, ego sum, nolite timere« (»Zaupajte, jaz sem, ne bojte se...«). Petje takih in podobnih svetopisemskih izrekov za odrom je igro zelo poživilo. Žal, da tega duhovitega dramatičnega prizora ni najti nikjer več. Morda se je izgubil, morda pa ga je Krek sam uničil.

Ker sem že ravno pri Kreku, bodi mi dovoljeno, da povem o njem še to in ono, kar morda še ni znano. Že kot bogoslovec je bil Krek zelo radodaren in dobrega srca. Večkrat ga je bilo videti, kako je kupoval otrokom sadje ali žemlje.

V tisti dobi smo pevci-bogoslovci pogostoma sodelovali pri raznih pogrebih, in sicer po vseh župnijah ljubljanskega mesta. Včasih so naročili kvartet, včasih oktet, včasih pa dvanajst ali več pevcev. Peli pa smo ne le običajni »Miserere«, temveč tudi nagrobnice. Krek sam ni bil muzikaličen in tudi ni pripadal bogoslovskemu pevskeemu zboru. Vendar pa se je z nami večkrat udeležil pogrebov kot navaden asistent. Ko smo tako nekega dne v frančiškanski zakristiji čakali na pogreb, zagleda Krek na steni skrinjico z napisom »Za ministrante«. »O to so pa zares reveži,« je rekel, »treba jim je pomagati!« In privlekel je iz žepa precej drobiža, ki ga je vrgel v skrinjico za ministrante. Tako je Krek že takrat pokazal, kako se praktično rešuje socialno vprašanje. To njegovo radodarnost so pozneje mnogi zlorabljali. Naprosili so ga, da bi jim »dober stal« pri posojilih in Krek od začetka ni tega nikomur odrekel. Za mnoge brezvestneže pa je moral Krek sam plačevati in je tako zabredel v denarne stiske. Njegovi prijatelji so ga hoteli na vsak način rešiti teh nepravil. Zato so izposlovali pri ljubljanskih denarnih zavodih, da Krekov podpis ni imel pri garancijah nobene veljave. Na ta moder način so ga rešili gotovega denarnega poloma.

Kot bogoslovec je Krek zelo rad kadil. V sobi kaditi je bilo bogoslovcem strogo prepovedano. Ker se Krek za to prepoved ni veliko menil, je prišel

včasih v navzkrižje s semeniškim vodstvom. Ko se mu je nekoč pipa razbila, je šel k namestnemu vodji Bohincu in ga prosil dovoljenja za izhod v mesto. Prosil pa je za izhod tak dan, v katerem izhodi niso bili običajni. Na vprašanje, kaj ima tako nujnega v mestu, je odgovoril, da bi si rad kupil novo pipo. Seveda se g. Bohincu ta vzrok ni zdel dovolj tehten, da bi mu v neobičajnem dnevu dovolil prost izhod v mesto. Prišla pa je ta zadeva tudi do ušes gospoda dr. Kulavica. Strogi g. vodja je Kreka oštel ne le zaradi one pipe, temveč zlasti še zaradi prepovedanega kajenja v sobi. Krek se je hotel nekoliko opravičevati z besedami: »Ej, saj ne stane veliko; samo tri krajcarje.« Gospod vodja pa je z nevoljo poudaril, da tu ne gre za to, koliko kaj stane, temveč za prestopek semeniških predpisov. Sicer pa je dr. Kulavic rad imel Kreka, in mu je tudi marsikaj podaril. Ker se je bal zanj, da bi se v navadnem dušnem pastirstvu utegnil izgubiti, je delal na to, da je knezoškof Missia poslal Kreka v Avguštej na Dunaj, kjer je študiral višje bogoslovje in je postal doktor.

Ko sem jeseni 1894 prišel kot kaplan v ljubljansko Trnovo, je bil Krek stolni vikar. Kajpada sem se mu šel predstaviti kot staremu znancu in prijatelju. Krek je tedaj privlekel iz nekega kota steklenico slivovke in mi jo ponudil. Jas sem se branil, češ da moram obiskati še nekaj gospodov in bi preveč dišal po žganju. Krek pa je smehljaje se pripomnil: »O gospodje imajo radi take duhove!«

Kmalu po mojem prihodu v Trnovo je prišla k meni deputacija Krekovega delavskega društva in me prosila, da bi prevzel pevovodstvo v tem društvu. Jaz sem se vdal in poučeval petje v društvu nekaj let. Pozneje pa sem prevzel pevovodstvo ženskega zbora Katoliškega društva za delavke. Krek je včasih zložil kako pesmico za eno ali drugo društvo in jaz sem jo moral uglasbiti. Take pesmi so n. pr. »Naša pesem«, »Budilna«, »Himna delu«, posvečena Katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov v Ljubljani itd. V politiki je bil Krek velik nasprotnik tedanjega kranjskega deželnega predsednika barona Heina. Znano je, kako ga je nekoč javno primerjal s svetopisemskim Amonom, tem velikim sovražnikom izraelskega ljudstva. Nekoč mi je v šali rekel: »Zloži že vendar enkrat »Abzugsmarsch« (»odhodno koračnico«) za barona Heina!«

Omenjam še, da, ko je leta 1897 Krek prvokrat kandidiral za državnega poslanca, so tudi mene kot trnovskega kaplana postavili za volilnega moža. Krek je tedaj sijajno zmagal. Od 936 oddanih glasov jih je dobil 730.

Krek je umrl 8. oktobra 1917, ravno ko sem se odpravljal iz Ljubljane na gorenjsko župnijo Mavčiče. Ker je bila tedaj svetovna vojna in so trdili, da ne bo več mogoče dobiti petroleja, sem stopil v svečarno pok. Oroslava Dolenca, da bi si za vsak primer nakupil vsaj nekaj sveč. Kmalu za menoj pa prisopiha v trgovino korpulenten mož, ki v razburjenosti zakliče: »Hudiča, Krek je umrl!« To je bilo zame prvo poročilo o Krekovi smrti. Škoda, neizmerna škoda, da je mož s takimi talenti umrl tako zgodaj, še ne prav 52 let star. Toda v teh letih je izvršil tako velika dela, da ostane njegovo ime v zgodovini Slovencev za vedno zapisano z zlatimi, neizbrisnimi črkami!

Pa vrnimo se k našemu blagemu Žigi Bohincu! V dobi mojih bogoslovnih let je bila navada, da smo vsem članom semeniškega vodstva za god zapeli na predvečer po tri pesmi, in sicer g. vodji in spiritualu v predsobi, g. namestnemu vodji pa na hodniku. G. Bohinec je gođoval 11. majnika. Ko sem nekoč prejšnji dan imel opravke v Marijanišču in sem tedanjemu marijaniškemu vodji dr. Frančišku Lampetu povedal, da bomo zvečer zapeli g. namestnemu vodji, je rekel: »Le dobro mu zapojte! Semeniški namestni vodja je revež, ker se nahaja med kladivom in naklom.« Ker je bil dr. Lampe svoj čas sam semeniški podvodja, je dobro poznal težave tega mesta. Mi smo se

ravnali po njegovem nasvetu in zvečer krepko zapeli pred Bohinčevim stanovanjem. Zalibog, da smo mu takrat zadnjič zapeli za god. Že leta 1888 je hudo obolel in od tedaj se ni nikdar več popolnoma pozdravil. Iskal je zdravja na jugu ob morski obali, iskal ga je tudi pri Kneippu v Wörishofenu. Za nekaj časa se mu je obrnilo na bolje, a kmalu se mu je bolezen povrnila. V zadnji bolezni je stanoval in ležal pri svojih starših. Bil je popolnoma vdan v najsvetejšo voljo božjo in je zaupno pričakoval smrti. Večkrat je ponavljal psalmistove besede: »Paratum cor meum, Deus« (»Pripravljeno je moje srce, o Bog«). V bolezni je pogostoma prejemal svete zakramente, tako tudi še na dan svoje smrti. Umrli je na prelepi praznik Vseh svetnikov, 1. nov. 1894, ob eni popoldne vpricho svojih staršev, sorodnikov in tudi svojega spovednika. Kakor je vzgledno živel, tako je tudi vzgledno, sveto umrl. Gotovo so mu svetniki, na katerih slovesni praznik je izdihnil svojo dušo, izprosili pri Bogu milost, da se je za vselej preselil v njihovo družbo. Pogreb je bil v soboto, dne 3. novembra ob 4 popoldne. Vodil ga je prelat dr. Kulavic. Ker sem ravno nekaj mesecev prej prišel iz notranjskega Trnovega v ljubljansko Trnovo, sem bil tako srečen, da sem se mogel osebno udeležiti Bohinčevega pogreba in mu tako izkazati zadnjo čast. Petje pri pogrebu je oskrbel moški zbor ljubljanskih bogoslovcev. Vodil je petje p. Hugolin Sattner, ki je bil v tisti dobi pevski učitelj v bogoslovnem semenišču. Kakor sem petje sam slišal in se ga še dobro spominjam, je bilo v vsakem oziru izborno. Pred hišo so s finim čutom zapeli Mendelsohnovo »Beati mortui«, sicer staro, a še vedno krasno nagrobnico. Na grobu pa so zapeli turobni dr. Proskejev »De profundis«. Mojstrsko so proizvajali tudi koralno »Libera«. Neki laik je celo trdil, da mu je najbolj ugajal ravno ta koralni spev.

Z žalostnim srcem smo se na pokopališču poslovili od blagega pokojnika, želeč, da bi se enkrat zopet snidli z njim gori nad zvezdami.

Omenjam še, da med mnogimi prijatelji, ki so jih imeli pokojni Žiga in njegovi sorodniki, je bil posebno rajni nadškof Jeglič. Ko je postal ljubljanski škof, je takoj drugi dan po prihodu v Ljubljano prišel k Bohinčevim na obisk in šel takoj potem na grob pokojnega Žige k Sv. Krištofu. Sedaj pa počiva Žiga Bohinec pri Sv. Križu, kamor so ga skupaj z ostalimi pokojnimi družinskimi člani prenesli, ko je bilo novo pokopališče blagoslovljeno. Naj v miru počiva! Njegov spomin pa naj nikdar ne izgine iz naših src!

Glas s Tolminskega o naših Gallusih-Petelinih.

G. I v a n L a h a r n a r, organist in znani skladatelj, je pisal 6. febr. 1937 g. Romanu Pahorju sledeče pismo:

Št. Viška gora, 6. februarja 1937.

Cenjeni g. Pahor!

Kakor dogovorjeno, pošiljam glede Gallusa sledeče:

Ko sem bil še otrok, smo rekli: pojdimo k »Buc« gledat petelina. Mala hišica, ki se sedaj imenuje pri »Buc«, stoji sredi vasi, na pritrlični strani. Na steni je bila starodavna slika sv. Družine; pri vhodu je bil naslikan lep velik petelin. Take starodavne slike se, pri nas še danes dobe. Ko sem dorastel, mi pripoveduje svak, da je slišal od svoje matere in ta tudi od svoje matere — vse tri imenovane osebe so dosegle starost nad 80 let — sledeče: »V hiši, kjer stoji petelin, je stanovala pred 100 leti družina Petelin. En sin je šel v Idrijo v šolo, tam začel orglati in slovel je kot najboljši organist tedanjega časa. Za njim je šel v Idrijo drugi brat in tako polagoma vsa družina. Ziveli

so tam prav dobro. Nekoč pa povedo, da se je organist Petelin zgubil, šel je menda na Češko; nobeden pa ne ve kam. To poročilo sem slišal tudi od 75 let stare Jere Lapanja in od 80 let starega Matevža Vogriča. Okoli leta 1891 so prinesli slovenski časniki poročilo, da se je Gallus rodil nekje na Goriškem. Če bi kak star človek o Petelinu kaj vedel, naj naznani. Ako bi se njegov rojstni kraj dokazal, bi bila to velika narodna pridobitev. S tedanjim g. župnikom Pavletičem sva pregledala vse stare farne listine in prišla do zaključka, da so stare listine pošiljali v Oglej, kamor je fara spadala, in da je naše župnišče v letih 1700 pogorelo. Obrnila sva se do dekana v Ogleju, a brez uspeha. Prej imenovano poročilo sem poslal pok. D. Fajgelnu, ki je poizvedovanje vodil. Po daljšem času mi odgovori, da je bil poslan v Oglej neki gospod, ki pa tudi ni nič dosegel. D. Fajgel je zaključil poizvedovanje s sklepom, da se je Gallus rodil v Idriji — kjer je bil tudi on rojen.

To poročilo vsekakor potrjuje mnenje g. Zazule in drugih, da so naši Gallusi-Petelini biti Idrijčani oziroma Tolminci.

H. Druzovič:

Slovenski cerkveni napev iz 17. stoletja.

V študijski knjižnici v Mariboru se nahaja tako zvani Kalobski rokopis, t. j. rokopisna zbirka slovenskih pesmi iz leta 1651. Obširno je razpravljal o tem delu prelat dr. F. Kovačič v „Casopisu za zgodovino in narodopisje 1930“. Pesemska zbirka vsebuje pesmi, ki so se popevale na Štajerskem in to najbolj na ozemlju celjske grofije. Pisec, nedvomno duhovnik, je prideljal samo eni pesmi (na str. 285) tudi napev, katerega je, kakor je iz pisave razvidno, sproti zložil in popravljal. Vprav to podeljuje stvari večji pomen ter lahko smatramo skladbo kot originalno. Spada pa napev k pesnitvi z napisom: De Vita et Resur. D. n. Jesu Christi. Vsebina se nanaša na 148. psalm: „Laudate“ in je ali prosta pesnitev ali prevod. Notna pisava se postužuje okroglih glavic, ki so pisane na štiri vrste, kakor je bilo takrat v navadi. Ključ je f-ključ in in tonski način je d-mol. Vezi tonov ni in manjkanje taktne kaže na koralni način pevanja. Na prejšnji strani zapiska stoji letnica 1651; torej je časovni izvor natanko določen.

V današnji pisavi dobi skladba sledečo obliko:

O sves-de son - ze ru-me-nu, Sem - la, mor - je nu ne-bu Zhast
 Le - pi, sue - ti An-gel-zi
 I - nu vsi ker - she-ni - ki,
 hua - lo Bo - gu dai - te.

Brezdvomno pomeni ta dokument zelo važen donesek k zgodovini slovenske glasbe, posebno cerkvene. (Pridejana slika.)

Emil Hochreiter:

Moji spomini na p. Hugolina Sattnerja, posneti iz njegovih pisem.

(Dalje.)

15. 1. 1931: »Glasbena Matica praznuje 60 letnico obstoja in prične svoje jubilejno slavje z izvajanjem moje »Oljke«. Ker sem z Matico že veliko let v tesni zvezi, nameravam mojo kantato »V kripti sv. Cecilije« njej posvetiti; zaradi tega bom to skladbo obdelal z veliko skrbljivostjo. Ker naj delo traja najmanj okoli 12 minut, jo moram še podaljšati: 1. podaljšati fugo na koncu dela, 2. pred fugo vrniti samospev za sopran. Prosim, sporoči mi nasvete in predloge na poseben papir, kakor si imel navado v zadnjem času. Goričani so mi poslali pesmarico, a me nič kaj ne zadovolji. Sokolove maše zdaj ne bom študiral, zgubim preveč časa.«

4. 2. 1931: »Mudil sem se spet en teden v mojem mi tako priljubljenem Kamniku; bilo je zelo spodbudno. Prepisal sem skico kantate na čisto na 16 straneh in jo vedno — kakor je moja navada — pilil. »Oljka« je že naštudirana; solisti: Lovšetova, Vedral, Betetto — bo lepo donélo.«

26. 2. 1931: »Včeraj sem že dokončal inštrumentacijo kantate; sem pa že sit tega dela — a znak zadovoljivega zdravstvenega stanja; tudi noga je popolnoma zaceljena. Zdaj je treba prepisati kl. izvleček, izpisati ves material in potem delo naštudirati. Predsednik Matice dr. Ravnikar in tajnik Mahkota sta me osebno povabila, da posetim koncert 12. 3., na katerem se bo k moji 80 letnici izvajala »Oljka«. Jaz sem pa gospodoma izjavil, da poklonim Matici k njenemu slavju moje najnovejše delo — kantato. — Torej 11. 3. v Mariboru: »Assumptio«, 12. 3. v Ljubljani »Oljka«, 18. 3. v Ljubljani »Assumptio« (izvaja pevsko društvo »Maribor«), 19. 3. v Celju isti oratorij. Moral sem dovoliti, da so me fotografirali. Sem slovesno protestiral, a žurnalisti se ne dajo strašiti. »Sie machen aus einer Mücke einen Elefanten«. Upam, da ne zgubim ravnotežja, ker mislim več na »onstran groba«, na večnost, nego na take malenkosti. Najraje bi poslušal moja dela iz kottička, kjer me nihče ne opazi... 7. 2. mi je umrl v našem samostanu moj brat frater Ksaver za vnetjem prsne mre. Requiescat in pace! Brat Gustav pa je dobil vid nazaj; očesna mretna, ki se je postavila pred punčico, se je umaknila in je (punčice) več ne ovira... 14. 3. se prične v vseh cerkvah sv. misijon; vsak dan dve pridigi, zjutraj in zvečer; to so tudi koncerti, pa — druge vrste.«

14. 3. 1931: »Bil sem v Mariboru, sem pa že spet doma. 10. 3. so izvajali tam »Assumptio« za šolsko mladino, 11. 3. pa za meščane. Dvorana napolnjena vsakikrat; izvajanje zelo dobro; solisti so tudi zadovoljili. Oba škofa navzoča; župan je govoril. P. Stanko Aljančič je bil moj potni spremljevalec. Drugo jutro smo se že odpeljali. V Ljubljani 12. 3. tudi dvorana razprodana, obiskovalci v praznični obleki. P. Guido Rant je govoril v imenu Gl. Matice lepo in poetično, potem je sviral orkester Beethovnov Leonorovo uverturo, slednjič je prišla »Oljka« na spored. Izvajali so jo brez vsakih napak in napravila je globok vtis, ki se je bral iz obrazov navzočih. Polič je dirigiral; pevec je bilo 120, orkester je obsegal 60 članov. Solisti: Majdič (sopran), Vedral (alt), Križaj (bas). Po koncertu so mi hoteli navzoči roko stisniti, kar se je pa le malo-katerim posrečilo. Deo sit laus! »Oljko« so slišali v vsej Jugoslaviji; iz Beograda so mi brzojavili, da se je slišala kantata izvrstno. Hvala Bogu, da je ta oddelek končan; gre na živce.«

21. 3. 1931: »Koncerti so zdaj minuli. 18. 3. ob šestih je prišel cel aparat (pevsko društvo »Maribor« in orkester) iz Maribora semkaj, bil slovesno sprejet in ob osmih se je že vršil koncert. Dvorana ni bila popolnoma zasedena, ker so bile ob tej uri v vseh župnih cerkvah misijonske pridige. Mariborčani so naredili najboljši vtis — izvajanje je bilo zares izvrstno. Po koncertu je mesto pogostilo vse sodelavce v Unionu. Drugi dan je odpotoval ves aparat v Celje in je tam izvajal oratorij. Na vsak način so me hoteli imeti s sabo, a nisem se dal pregovoriti. Ocene so zelo ugodne, jaz pa neskončno vesel, da je vse pri kraju. Taki dnevi raztresajo duha; sem tudi zaspan, ker ne pridem pravočasno v posteljo. Misijon se vrši prav lepo — obisk je velikanski; 25. 3. se konča. Takrat bom izvajal »Rennerja« z opernim orkestrom, velikonočno nedeljo pa »Beethovna«; mogoče se popeljemo na belo nedeljo v Novo mesto in tam priredimo cerkveni koncert. Kantata »V kripti sv. Cecilije« je popolnoma dogotovljena, tudi harfenistovka iz opere je že uredila svoj part; zdaj ima besedo — kopist... Naš gvardijan je postal vizitator dalmatinske provincije.«

3. 4. 1931: »Oljke« 29. 3. niso ponovili, ker je solist Križaj obolel. Jeseni namerava Gl. Matica podati svojim članom kot letni dar za leto 1931 mojo kantato »V kripti sv. Cecilije«. To mi je všeč. Veliki petek je. Zelim Ti v duhu vesele praznike in na sodni dan srečno vstajenje na desnici Kristusovi.«

29. 4. 1931: »Torej Novo mesto! Peljal sem se tja že v petek 10. 4. in imel 2 urno vajo s tamošnjimi godbeniki. V soboto sem se sprehajal po okolici, kjer sem preživel mlada leta: Šmihel, krstni kamen, šolske sestre, župnik, usmiljeni bratje v Kandiji itd. Vse peš in le malo sem bil utrujen. V nedeljo zjutraj sem maševal ob sedmih, poslušal tamošnje petje ob osmih (lepo so peli!) in ob 10 je bil sprejem mojega zbora na kolodvoru. Ob 11 maša; smo izvajali »Beethovna« prav dobro. Potem kosilo; koncert je že bil ob dveh, ker smo se morali požuriti zaradi neke pogrebne slovesnosti. Nato smo korakali vsi čez kapiteljski hrib h kolodvoru. Krasno vreme! Bilo nas je 35. Peli smo tudi Tvojo »Smeji se maj«. Pevci so se zelo potrudili, tako da je imel »Slovenčev« ocenjevalec lahko delo... 14. 4. pa smo imeli v radiu »Sattnerjev večer«. Po nagovoru dr. Dolinarja smo izvajali par mojih skladb. Sem že sit teh stvari in Ti jih pišem — kakor vselej — le zaradi kronike... Ti si mi poslal 3 slovenske maše; dve sem Ti vrnil, da jih popraviš, v tej obliki sta pretežki. Zatajaj se! Izlet v Novo mesto me je zelo utrudil, ker sem moral stati 3 ure pri dirigiranju in — ta skrb! Teden dni sem rabil za počitek... Prav je, da ostaneš še eno leto kot dirigent v Kalksburgu. Delaj naprej! To vzdrži človeka; lenoba ga postara. Samo komponirati tudi ni prida, vir lahko usahne. V sredo smo v Črnučah kolavdirali nove orgle, postavil jih je mojster Jenko. Letos mora napraviti še dvojne: v Vodica in v Skofji Loki. Orgle v

Novem mestu so tudi prav lepe; a jih je treba vsako leto čistiti in uglasiti, potem se ohranijo dobro.«

25. 5. 1931: »Mariborčani so me prosili, naj jim zložim par mladinskih pesmi; že delam na njih. Redko grem na cesto, raje se sprehajam na vrtu; zima ni bila huda, a dolga. Glasbena Matica namerava o priliki jubileja urediti arhiv kompozicij slovenskih skladateljev, v kolikor jih je še dobiti. Tudi naj tvorijo skladatelji v slikah galerijo. V kratkem izide nov rituale, v katerem bodo obredi za krst, sv. poslednje olje in pogreb že v slovenščini. Posebno dr. Kimovec propagira to smer; je tudi že par tozadevnih reči izdal. Jaz pa se ne morem s temi razmerami sprijazniti. Šola v Klosterneuburgu (Goller, Parsch) tudi deluje v tem smislu, pa seveda za nemščino. Oj motu proprio! Kako s teboj ravnajo! Da se verniki udeležujejo liturgije, mi je simpatično, aber — Maß halten!¹ 12., 13. in 14. 6. so slovesnosti o priliki 700 dneva smrti sv. Antona; izvajal bom »Missa Seraphica« z orkestrom; 13. 6. bo v Celju cerkveni koncert; že iz zgoraj navedenega vzroka ne morem tja.«

31. 5. 1931: »Z isto pošto dobiš troje mojih mladinskih pesmi. Preglej jih, prosim; sem mnenja, da je spremljanje premalo klavirsko, tudi se mi zdi, da bi nekatera mesta lahko imela modernejše lice. Zdaj je zame ves mesec naporen: Telovo, osmine, tridnevnice v čast sv. Antonu, Sree Jezusovo itd. Počivati morem šele po prazniku sv. Petra in Pavla.«

15. 6. 1931: »Rokopis pesmi sem že dobil; vsi nasveti in migljaji, po katerih se bom ravnal, so mi dragoceni. Danes Ti pošljem še eno mladinsko, četrto, in pozneje še peto. Naj dihajo vse — kolikor mogoče — tisto naviteto, v kateri mene najbolj spoznajo... G. Premrl je redigiral na prošnjo Glasbene Matice seznam mojih skladb in ga natisnil v »Glasbeniku«². Tiskajo tudi že mojo Cecilijino kantato; prvi izvod dobiš Ti. Včeraj je bil konec cerkvenih popravil, ki so trajala dva meseca. Sem že zelo utrujen — Premrl tudi. V soboto so priredili v radiu dr. Kimovčev večer. Predgovor je imel — ko po navadi — dr. Dolinar; sledilo je nekaj zborov, izvajanih od »Ljubljane«... Prihodnji mesec bi rad na Gorenjsko — kamor koli že. Ali bi se mogla spet sniti?«

22. 6. 1931: »Moji načrti: 29. 6. odhod v Kranjsko goro v družbi p. Stanka Aljančiča. Kranjska gora je krasno letovišče; izbrala sva penzion, ki ga vodi hči tukajšnjega dr. Divjaka in ki je s p. Stankom v sorodu. 11. 7. odidemo v Kamnik za en teden. Potem — konec. Seveda Deo permittente. Neskončno bi mi bilo ljubo — saj veš nadaljnje vrstice!... Včeraj sem bil v Celju; tamošnje pevsko društvo je priredilo meni v čast koncert in je zahtevalo, da se ga na vsak način udeležim. Študirali so z velikim trudom, toda nisem bil posebno zadovoljen — laudanda voluntas! Sodelovalci so bili konglomerat pevcev in inštrumentalistov.«

6. 7. 1931 (iz Kranjske gore): »Sem tukaj že skoraj udomačen in moram že misliti na odhod. Sprehajava se s sobratom Stankom dvakrat na dan po dve uri. Čutim pač utrujenost, a ta se čez noč poleže. Letoviščarji so največ Hrvati, Slovencev malo. Župnik je ljubezniv, fin gospod, občujeva često z njim. Tudi sva obiskala župnika Lavtizarja v Ratečah, ki naju je ljubeznivo sprejel. Te dni pričakujeva dr. Mantuanija, ki pride z družino v Podkoren, podružnico Kranjske gore. Moje noge so še dobre; vendar moram paziti, da jih preveč ne utrudim. Prihodnjo soboto se odpeljeva: jaz v Ljubljano, p. Stanko na Brezje. Potem se popeljem še v Kamnik in Mekinje; bil sem naprošen tamošnjim uršulinkam pri duhovnih vajah pomagati... Tri mladinske pesmi sem spisal na čisto, eno skušam še doma pri klavirju dokončati. Včeraj,

¹ Naš slovenski ritual nam je od Rima dovoljen. Tu ni nikakega nasprotja z Motu proprio. Urednik.

² Se je zgodilo prostovoljno, brez vsake prošnje. Urednik.

v nedeljo, so tu izvajali neko Kempterjevo mašo precej dobro, a dosti prehitro. Spremljal je mal oddelek ljubljanskega opernega orkestra...«

13. 7. 1931: »V nedeljo sem že bil spet na koru, rjav od sonca; z veseljem so me pozdravili. Sem rad doma in prosim Boga, da ne poneham v komponiranju; za naju oba je to važna reč. Pripravljam se zlagati postne... Želim Ti srečno pot k Tvojim dragim v Gdansk, Berlin, Breslavo in Budimpešto; za nekaj mesecev si rešen napora. Nadangel Rafael bodi Tvoj zaščitnik in Ti dobri Tobija!«

17. 8. 1931: »Upam, da si prišel domov zdrav in okrepcan in zahvalim za to milost Boga in nadangela Rafaela. Na daljnem potovanju po Nemčiji si dosti lepega videl, pa kaj je to v primeri z nebese, ki so nam obljubljena, če ostanemo pošten in pravični. Odkar sem se vrnil iz Kranjske gore, sem vedno doma; še v Novo mesto se nisem peljal, kjer so 8. 8. meni v čast priredili koncert... Časa za skladanje imam dovolj, a v tej vročini delam težko... Štiri mladinske pesmi so prevzeli »Zbori« (Prelovec), izidejo v septembru. Pilil sem jih, ko redko kako drugo delo. Tudi g. Neffata sem privzel kot veščaka, ima izvrsten čut za kaj takega... Te dni me je obiskal g. Hubad; pravil mi je, da bodo »Oljko« ponovili 29. 11. in Cecilijino kantato baje ta dan prvič izvajali... 29. 11. bo nedelja in moj rojstni dan, morda Ti je možno dobiti kratek dopust... Zahtevam veliko, a lepo bi bilo... Matica namerava svojo 60-letnico prav slovesno obhajati; baje pride Talich in bo dirigiral simfonični koncert. V začetku septembra bo »Ljubljana« priredila festivalni teden o priliki 10-letnega jubileja, odkar je bil kralj kronan. Na sporedu so: opera »Gorenjski slavček« v Tivoliju; »Slehernik« na Kongresnem trgu, pred nunsko cerkvijo zbor, obstoječ iz 2000 grl »Pevske zveze« (Bajuk) itd... Ta teden se preselē naši očetje in bratje po dispoziciji; 23. 8., v nedeljo, morajo že biti vsi na novih mestih; pri nas je župnik p. Angelik...«

21. 9. 1931: »Priložene so 4 postne pesmi; drugo polovico dobiš pozneje. Moje zdravje — hvala Bogu, dobro; lahko vse opravljam... O binkoštih 1932 bo o priliki slavja Gl. Matice pri nas slovesna služba božja; pridejo deputacije iz vseh slovanskih dežel... Za 4. 10. študiram Palestrinovo »Missa brevis«, težko doblim pevce skupaj. Dober domislek so bile moje »Mladinske pesmi«, baje ugajajo zeló... Na konservatoriju je 180 učencev; v Gl. Matici se jih je oglasilo okoli 400; vse poje, gode in igra... Nebotičnik zraven Kreditne banke po kmalu dogotovljen; električni tramvaj grade do Št. Vida... Ker v operi na vse strani popravljajo, je mogoče, da se gledališčna doba zakasni. Program radia ni poseben; pa so se na srečo zavezali z dunajsko opero: v dveh mesecih 5 opernih predstav; naše mesto je premajhno za vedno zanimiv spored. Končno majhna epizoda: P. Bonaventura se pelje te dni z avtobusom na Sušak. Prišedši na Sušak — strašna burja. Veter mu odnese klobuk, on za njim — oba ležita na prašnih tleh. Tableau! Prišel je vendar le pravočasno do ladje in se ukreal za Aleksandrovo.«

15. 10. 1931: »Zahvalim Te za Tvoj trud; danes sem ves dan preskušal svoje 4 postne in upošteval Tvoje dragocene opazke; potem sem jih spisal na čisto... Ti si mi moj najljubši prijatelj in veš, da bi Te ob moji 80-letnici rad objel; a bolelo bi me, če bi se moralo to snidenje ugotoviti z velikimi žrtvami časa in denarja od Tvoje strani. Prepustim tedaj naše prihodnje svidenje — Vsemogočnemu. — Dobil si te dni razglednico z mnogimi podpisi; to je moj zbor, ki je priredil v nedeljo, 25. 10., v srebrni dvorani Unioná slavje... Dolga miza, bogato okrašena s cveticami, v obliki podkve. Izvrstna večerja; slavnostno, veselo razpoloženje — pač lepo razmerje med zborom in vodjo. P. Pegan je imel nagovor; govorili so še p. provincial, župnik p. Angelik in g. Prunk... Najlepše pa je bilo izvajanje — in sicer prvo — mojih v mladinskih pesmi, ki jih je kapelnik Neffat skrivaj fino s pev-

kami naštudiral. Bil sem presenečen; napravilo je name globok vtis. Tri ure je trajal ta lepi večer... V nedeljo je prišla deputacija iz predmestja Moste, da sme ravnokar zasnovano pevsko društvo imenovati po meni. Bil sem ves zmeden, ker menim, da je moja oseba res neznatna... Kake naklepe še snujejo z menoj, ne vem, ker mi vse zakrivajo. Prosi Boga, da se naj vse vrši le več v čast božjo.

1. 11. 1931: »Preljubi prijatelj! Poslušaj nadaljnje stvari: V soboto zvečer je odšla godba železničarjev na Marijin trg, kjer je že čakal zbor (kakih 80 pevcev). Trg je bil napolnjen. Godba je svirala 3 komade, pevci pa peli 2 pesmi. V moji sobi so še gledali to slavje dr. Mantuani, pp. Sokol, Kolb in Franc... V nedeljo sem izvajal na koru mašo »Kvišku srca«. Pri kosilu v samostanu so bili povabljeni vsi glasbeni velmožje... Ob 4 popoldne je bil koncert Pevske zveze (Bajuk), 250 pevcev — vsi z dežele. Izvajanje — dasi ne prvovrstno — je bilo zelo pomenljivo: pevci z dežele so si drznili peti »Jeftejevo prisego«. Za osemdesetletnico sem prejel 80 pisem in 16 brzojavk; sedaj menim, je vendar že — finale. Živci so vse dobro prenesli, ker sem bil popolnoma miren in pasiven. Pošiljam ti obenem dva časnika, ki popisujeta moje slavje. Vse je prijateljsko pretirano, kar pišejo; napravili so iz muhe — slona. Deo gratias za vse, sedaj si pa želim spet delovanje v starem tiru, dokler me Bog še pusti živeti... Sem spet zložil nadaljnji dve mladinski pesmi, kmalu Ti jih pošljem.«

12. 11. 1931: »Ko sem se včeraj vrnil s kora v celico, sem našel na kljuki Tvoje pismo. Hočem takoj odgovoriti. Najprvo žalostna vest: Tvoj sošolec iz Novega mesta dr. Angelus Mlejnik je 27. 10. po trimesečni bolezni mirno v Gospodu zaspal... Naznanil si mi sicer Tvojo 60-letnico, a dneva nisem vedel. Pogledal sem v Riemannov leksikon in tam stoji: 27. 12. Prosim Te za sliko, da Te moremo tudi malo proslaviti v naših listih, saj si poznan v vseh krogih... Postne pesmi so dogotovljene, g. Premrl mi je tudi dve mesti popravil in pesmi zaradi njih postnega občutja pohvalil... 18. 11. bo glavno zborovanje Cecilijinega društva... Včeraj sta me obiskala Premrl in Mantuani in me povabila h kosilu v Union v imenu društvenega odbora. Kaj sem hotel, kot pripustiti, da se zgodi... 25. 11. pa mobilizira Bajuk 400 pevcev »Pevske zveze«, ki bodo med drugim izvajali v Unionu tudi »Jeftejevo prisego«. O Gl. Matici ne vem ničesar. Bilo bi mi najljubše ta dan preživeti popolnoma tiho v Tvoji družbi, kot takrat ob zlati maši na Brezjah. Pa moram vse to dopuščati — v čast redu in Cerkvi. Attamen ut glorificetur Deus!... Pomisli, I. izdaja Mladinskih pesmi je že pošla, sledi druga. Redkokdaj je kaka skladba iz mojega peresa tako uspela kot ta. Mnogo prispeva — humoristično besedilo. Gospa Prunk mi je prinesla nova besedila in jaz — komponiram dalje.«

24. 11. 1931: »18. 11. je bilo zborovanje Cecilijinega društva. Ob 10 tiha peta sv. maša, potem zborovanje v škofijskem dvorcu. Jaz sem ga otvoril z govorom, g. Premrl je imel dva referata, katehet Pivk je govoril kot tajnik; tudi knezoškof je bil navzoč. Potem je bil banket v Unionu, 27 udeležencev, med temi škof, opat iz Stične in vse glasbene kapacitete. Dr. Mantuani me je slavil, jaz kratko odgovoril. Drugi dan se je konstituiral društveni odbor. Naprosil sem gospode, naj se ne ozirajo več na mene, in res so izvolili msgr. Stesko za predsednika; ostanem pa še v odboru... Zvečer sem že ležal v postelji; kar pride sobrat in prinese novico, da se bodo ob pol 9 v radiu slišali moji mladinski zbori. Istina! Naenkrat slišim: »Francišškanski pevski zbor poje p. Hugolinove skladbe v proslavo skladatelja ob 80-letnici.« Prolog je imel p. Franc — lepo je govoril, a pretirano. Potem je zapel cel moj zbor pod vodstvom g. Neffata izborna izbrana dela tako fino, čisto in precizno, in vsa znamenja so se tako vestno uvaževala, da sem se zelo vradostil. Vse to

so pripravljali za mojim hrbtom... O »Jeftejevi prisegi« Pevske zveze sem Ti že zadnjič pisal; bariton-solo poje p. Kamilo... In jaz? moram vse to pripustiti, da se zgodi. Bojim se, da bo naš Gospod rekel: Ti si dobil plačilo že tu na zemlji. — Nikakor, s tem plačilom nisem zadovoljen, je zemeljski prah. Daj mi svojo milost in svojo ljubezen, to mi je dragocenejše. Prenašam te časti le v prid Cerkve in reda, drugače bi kar pobegnil. Nikdar se ne bom s tem ponašal; tudi nisem imel pojma, da me bodo v tej meri slavili in častili... Božične pesmi izidejo v novi izdaji, postne se že kopirajo za tisk. Zdaj se prične najtežji teden: devetdnevica za praznik Brezmadežne. Bog mi bo pomagal. 8. 12. Pembauerjeva instrumentalna maša, je že vse poskrbljeno... Kakor slišim, bo dr. Mantuani napisal Tvojo biografijo za zagrebško »Cecilijo«. Za tukaj bom že sam skrbel.

7. 12. 1931: »Obenem nadaljnja dva mladinska zbora v blagohoten pregled; ostala dva še nista končana, prideta pa že. Tu imamo registrirati lep vznos Marijinega kulta: akademiki, mladenke delajo duhovne vaje. Prav razveseljiva novica.«

14. 12. 1931: »Danes sem sprejel moje pesmi nazaj. Priznati moram, da sem se ustrašil Tvojega pojmovanja, toda polagoma sem postal mirnejši in slednjič: Tvoji nasveti so dobri, n. pr. molov način pri besedah »mi pa imamo eno Micko«. Zdj sedim pri mizi in pretuhtujem... Zagrebška »Cecilija« prinaša obenem članek o Tebi in meni. Par nobile fratrum! Vse seveda pretirano... Šolska mladež prepeva z veseljem te mladinske pesmi; zelo se zabavajo pri njih... Včeraj je bil koncert pevskega društva »Tabor« v spomin Gregorčiča; peli so tudi 3 komade iz mojega peresa, in sicer »Ob nevihti«, žalno koračnico iz »Oljke« in »Zaostali ptič«.

22. 12. 1931: »Torej 27. 12. dopolniš 60. leto. Iz vsega srca Ti čestitam in prosim Boga, naj Te blagoslovi in usliši Tvoje srčne želje, posebno dobro preskrbljenje Tvojih otrok. Darú Ti ne morem nikakega poslati, a hočem na ta dan ob 7 zjutraj mašno daritev opraviti v Tvoj namen. Razume se, da ostaneva iskrena prijatelja in da tudi upava onkraj groba se sniti. Tudi moj zbor, ki vé o Tvojem slavu, Ti čestita po meni in se veseli s Teboj te božje milosti... Slovenci, bivajoči na Vestfalskem, so prosili za božične pesmi v radiu; pel jih bo moj zbor na svetí dan zvečer. Če moreš, poslušaj jih tudi Ti!... Da moreva naš dogovor izvesti in izdati 3. zvezek »Planik«, sem naprosil m. Elizabeto za 6 novih Marijinih pesmi. Potrpi malo, pridejo.«

30. 12. 1931: »Današnji »Zbor« prinaša Tvojo sliko in lepo biografijo iz peresa dr. Mantuanija. Čudno, da sva vkup trčila z najinim jubilejem; to dejstvo me le vzradošča... 4. 1. 1932 bo vokalni koncert Gl. Matice, pojo tudi moje »Mladinske«. Srečno novo leto! posebno mnogo uspehov pri glasbenem delu!«

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Odbor Cecilijinega društva v Ljubljani je imel redno sejo, ki se je vršila dne 8. aprila 1938. Udeležili so se je poleg predsednika msgr. Steske še odborniki: dr. Geržinčič, Janežič, dr. Kimovec, Lavrič, msgr. Premrl in Zdešar. Po uvodnih besedah predsednika je poročal najprej msgr. Premrl kot ravnatelj orglarske šole: Tekoče šolsko leto smo pričeli 27. sept. 1937. Poleg 14 prejšnjih gojencev je bilo na novo sprejetih letos še 15. Tako visokega števila učencev naša šola doslej še ni imela. Na šoli poučuje 9 učnih moči. V prvem polletju so bili učni uspehi na splošno prav dobri in dobri.

V drugem polletju obiskujejo 4 učenci pri »Slogi« tudi pouk na pihalih. Pod vodstvom dr. Kimovca so nastopili učenci dvakrat prav uspešno kot zbor v ljubljanskem »Radiu« in se pravkar pripravljajo za ponoven nastop. Po beli nedelji bodo opravili v Domu duhovnih vaj duhovne vaje. Za konec tekočega šolskega leta pričakujemo 10—11 absolventov. Za prihodnje šolsko leto pa se že sedaj oglašajo novi gojenci in vse kaže, da bo v jeseni zopet precejšen naval na šolo. — Nadalje je poročal isti kot društveni blagajnik, da sta se na razposlane prošnje za podporo odzvali doslej le ljubljanska mestna občina in Ljudska posojilnica, vsaka s 500 din, banska uprava pa je obljubila, da bo poizkušala prispevati nekaj iz kreditov novega proračunskega leta. Redne prispevke je poravnalo za tekoče leto 170 župnij. Šolnina znaša kot doslej za vsakega gojenca po 60 din mesečno, za uporabo šolskih klavirjev pa plačujejo posamezniki še po 10 din na mesec. Šolnina pa je več učencem znižana. S temi dohodki se krijejo nekako ravno redni izdatki, tako da na kakšno preureditev ali razširjenje šole v smislu predloga, ki ga je stavil že tajnik na zadnjem občnem zboru, za enkrat pri najboljši volji še ni mogoče misliti.

»Cerkveni Glasbenik« se tiska v tekočem letu v 900, priloga v 1600 izvodih. Naročniki so z malimi izjemami isti kot doslej. Glede ankete o sodobni cerkveni glasbi je omenjal, da se iz doslej poslanih in objavljenih člankov vidi, da nikakor ni bila tako potrebna, kot se je zdelo glede na trditve tistih, ki so jo izzvali. Sicer pa anketa še ni zaključena in ima obljubljenih o tem vprašanju še nekaj člankov.

O ljudskem petju je poročal stolni dekan dr. Kimovec, da se je uveljavilo v poslednji dobi tudi med slovesnimi mašami v stolnici. Na vprašanje odbornika Lavriča, po katerih cerkvenoglasbenih določilih je dovoljeno ljudsko oziroma sploh slovensko petje pri slovesnih petih mašah, je pojasnil g. dekan, da po mnenju škofa kakor tudi drugih poznavalcev cerkvenih liturgičnih predpisov (dr-jev Ušeničnika, Ujčiča, Odarja) ni nikakega zadržka, da se tudi med slovesno peto mašo ne bi smelo peti v domačem jeziku, potem ko je kor odpel vse predpisane speve v obrednem jeziku.¹ V tej obliki se je pelo tudi med slovesno kardinalovo mašo ob priliki evharističnega kongresa na Stadionu in je našlo to petje povsod odobravanje.

Med slučajnostmi je končno priporočal odbornik Zdešar, naj bi Cecilijino društvo živahneje sodelovalo tudi pri reševanju organistovskega vprašanja; med drugim je predlagal, naj bi poslalo društvo na bližnjo konferenco škofov, ki se bo vršila v Zagrebu, posebno spomenico. Na ta predlog je odgovoril društveni tajnik, da se bo po njegovem mnenju treba lotiti neposrednega reševanja tega vprašanja, ker ne kaže, da bi se še nadalje zanašali na malo verjetno možnost, da nam bodo rešili to vprašanje kaki javni oblastniki. Zato je predlagal, naj bi se o tem vprašanju razpisala anketa, v kateri naj bi iznesli svoje predloge predvsem organisti in cerkveni predstojniki, ki najbolj poznajo dejanski položaj in dane možnosti, na osnovi katerih bi se dalo zadovoljivo rešiti to vprašanje. Iz tako nabranih nasvetov in migljajev bi bilo treba nato sestaviti izčrpen, vsestransko dobro utemeljen predlog, katerega šele bi mogli predložiti v presojo in odločitev pristojnim oblastvom in organom. Ker je medtem že potekel čas, o tem vprašanju ni bilo mogoče več obširneje razpravljati, zaradi česar se bo nadalje obravnavalo na prihodnji seji, do katere pa naj odborniki sami razmišljajo o njem in pripravijo tudi morebitne predloge.

¹ Tu gre predvsem za slovensko pesem po recitiranem latinskem ofertoriju. Urednik.

Organistovske zadeve.

Dne 6. aprila je bila seja društva organistov za ljubljansko škofijo. Predsednik je poročal o tekočih zadevah, zlasti o tem, da je prometno ministrstvo dovolilo cerkvenim uslužbencem priznanih veroizpovedi polovično vozmino na železnicah baje šestkrat na leto. Ker pridejo pri tem v poštev tudi organisti, se je društvo obrnilo na škof. ordinariat s prošnjo za pojasnilo, kdo dobi te ugodnosti in kako je treba postopati, da se dobi ta popust. Ordinariat je obljubil, da bo prvi Škofijski list, ki izide, prinesel vsa tozadevna potrebna pojasnila.

V društvo je bil sprejet Vaclav Korbun, organist na Raki. Odobrena je bila že izplačana podpora petim članom v znesku 910 din. Člani so prenehali biti sledeči organisti: Babič Franc, Capuder Aleš, Florjan Ferdo, Grilj Viktor, Gros Jernej, Heybal Josip, Kelvišar Josip st., Kovač Jurij, Knific Jože, Marolt Anton, Rogelj Anton, Slatnar Mavricij, Ulaga Martin, Vidrih Emil, Vrankar Angela, Zupan Franc.

Ker je cerkev sedaj dobila pravico, da sme za svoje potrebe pobirati 10% doklade na posredne davke, je društvo sklenilo poslati na škof. ordinariat prošnjo, naj bi se o tej priliki cerkev zavzela za rešitev bednega socialnega vprašanja organistov, za kar že toliko in toliko let okrog raznih oblasti zastonj prosimo. Naj bi bili zdaj organisti prvi, katerim bi cerkev prišla na pomoč in končno enkrat uredila to perečo zadevo. — Prošnjo za priznanje dveh razredov srednje šole brez kake omejitve absolventom orglarske šole v Ljubljani je prosvetno ministrstvo odbilo in potrdilo prvi odlok, da se le onemu prizna ta ugodnost, ki ostane v svoji stroki. Bomo pač morali še počakati boljših časov.

Iv. Zdešar.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 7. marca so koncertirali »Wiener Sängerknaben«, izbrani mladi glasovi, izvrstno izvežbani. V prvem delu so izvajali stare cerkvene skladbe da Croce, da Vittoria, Mozarta in Gallusa in se v teh podajanjih posebno izkazali. Odlično so nato izvajali Rossmayerjevo spevoigro »Visokost je rekla«. V zadnjem delu pa so zapeli še več nemških umetnih in narodnih pesmi. Pevčkov je bilo 19. Dirigiral jih je izpred klavirja Leopold Weninger. Dosegli so v vsakem oziru popoln uspeh. — 13. marca je bil koncertni nastop ljubljanskih srednjih in učiteljskih šol. — 14. marca je bil koncert »Grafike«. Priznano dober moški zbor je pod novim vodjem Danilom Cerarjem izvajal 15 skladb 15 slovenskih skladateljev. Pesmi so bile po večini nove, zložene za »Grafiko«, deloma take, ki so bolj redko na sporedu. Nekatere skladbe so bile podane z vso preciznostjo in dokajšnjo notranjo močjo, nekatere nekoliko manj. V splošnem pa je izvajanje potekalo gladko, častno za zbor kakor tudi za pevovodja. — Ta večer nekoliko prej se je vršila III. javna produkcija gojencev drž. konservatorija. Izvajana je bila izključno češka glasba. — 21. marca je po več letih zopet pri nas nastopil znani hrvatski virtuoz violinist Zlatko Baloković. To pot ob priliki 25-letnice svojega umetniškega delovanja. Njegovo mojstrsko, v vsakem pogledu sijajno igro je spremljal orkester ljubljanske Filharmonije pod vodstvom znamenitega ameriškega dirigenta Louisa Siegla. Baloković je izvajal Bachov in Carpenterjev koncert. Siegl je dirigiral še dve samostojni simfonični točki: Debussyjev »Prélude à l'après-midi d'un Faune« in Ravelov »Alborado del Graziioso«. Pod njegovo taktirko je orkester svojevrstno zaživel in notranje enotno zagorel. Ravnatelj Polič pa je ognjevitvo dirigiral klasično zgrajeno Beethovnovu uverturo »Egmont« in Stajnovce »Trakiške ples«, po glasbeni vsebini sicer bolj preprosto, orkestralno pa precej učinkovito delo. — Dne

23. marca je koncertiral poljski klavirski virtuoz Raoul Koczalski. Izvajal je najprej Beethovnovi sonato v cis-molu, Schumannovo »Papillon« in svojo sonato. Drugi del je obsegal vrsto Chopinovih del, ki jih Koczalski posebno pozna in vzorno izvaja. — 4. aprila se je vršil koncert ljubljanskega godalnega kvarteta s sodelovanjem pianistke Zore Zarnikove. Izvajani so bili: Brahmov Kvartet op. 51, št. 2, Arničev op. 16 in Frančkov Klavirski kvintet v f-molu. Vse skladbe so nudile mnogo glasbenega užitka. Vžgala sta posebno Arničev Kvartet in Frančkov Kvintet. Arničeva skladba, obsegajoča dva čvrsta in en miren stavek, je vseskoz posrečeno delo; jasna v izrazu in obliki, polna lepih domislekov, deloma južnjaško-orientalsko barvana, je napravila najugodnejši vtis. Frančkov delo nas je pa prevzelo po svoji globini in izredni toplini. Izvajalci so se strnili v krasno enotnost in ubranost; so res odlični glasbeniki. — 8. aprila je pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« priredilo koncert slovenskih, hrvatskih in srbskih narodnih in umetnih pesmi. Skoraj čisto prenovljen zbor s svežimi, prikupnimi glasovi je pod vodstvom Doreta Matula nastopil v zelo dostojni zunanji urejenosti kakor tudi notranji ubranosti. Izvajanje je bilo brez vsakršnih trdot in vrzeli, sicer pa kar moč točno in skrbno pripravljeno. Izvajane so bile skladbe Tomca, Jereba, Foersterja, Adamiča, Matza, Lučiča, Tajčeviča, Živkoviča, Milojeviča in Hrističa. Spored je nudil marsikaj lepega, pomembnega, novega in pri nas še ne izvajanega. V prihodnje naj pa zbor prinese odločno več našega, slovenskega!

II. Koncerti drugod. 6. februarja je bil v Črnomlju Foersterjev koncert. — 5. in 6. marca sta bila dva Foersterjeva koncerta v Kranju. — 6. marca je bil koncert pevskega okrožja »Litija« v Šmartnem pri Litiji. — 11. marca je ljubljanska Filharmonija priredila prvi ljudski simfonični koncert v Št. Vidu nad Ljubljano. Med drugimi skladbami so izvajali tudi Tomčev »Nizki« rejč. Ljubljanski akademski pevski zbor je v marcu koncertiral na Jesenicah in v Murski Soboti. — V Mariboru so se vršili v marcu: dijaški koncert, IV. ruski glasbeni večer in dr. R. Klasičev klavirski koncert. — 28. marca je Celje proslavilo s koncertom dr. Ant. Schwabovo 70 letnico. Izvajali so njegove moške in mešane zборе in dva zbora z orkestrom. — Ciril-Metodov pevski zbor iz Zagreba je na svoji zadnji pevski turneji v marcu koncertiral v Trstu, Reki in Gorici. — Na Rečici ob Savinji se je vršil pevski koncert. — V Dravogradu je bil 3. aprila koncert mladinskih zborov iz Dravograda, Guštanja, Marenberga, Prevalj in Vuzenice. — Isti dan je bil v Celju pevski koncert pevskega društva »Oljka«. — 4. aprila pa se je vršil v Mariboru koncert Glasbene Matice. Izvajali so Brahmsovo simfonijo v D-duru, Foersterjevo kantato »Turki na Slevici« in Wagnerjevo uverturo k operi »Mojstri pevci«. — Mladinski koncert se je vršil v Slov. Konjicah. — V Ribnici so imeli otroški koncert. — Dijaški koncert se je vršil tudi v Celju. — Cerkveni pevski zbor v Dubrovniku je izvajal dne 9. in 10. aprila v cerkvi oo. dominikancev Jos. Haydnov oratorij »Sedem besed Zveličarjevih na križcu«. Sodeloval je mestni turistovski orkester, pomnožen s člani dubrovniške Filharmonije. Koncert je dirigiral Jos. Vlach-Vrutický. St. Premrl.

Mladinski koncert v Slov. Konjicah. Današnji čas je važen mejnik v zgodovini glasbenega snovanja. V svoji notranjosti razkrojen človek si danes išče na vse strani rešitve in hoče pokazati v svojem neupokojenem hrepenenju po lepoti vse možnosti svoje sile, da dá pri umetnostnem ustvarjanju vsestransko in polno sproščenje svoji duši.

Ideja snovanja mladinske glasbe v produkciji in reprodukciji je dosegla v zadnjem času velik razmah. Ni še dolgo, kar smo občudovali otroški »Bakulov zbor« v Pragi, ali »Wiener Sängerknaben«, danes imamo že pri nas mladinske zборе, ki v svojih smiselnih in dozorelih nastopih nudijo prava umetnostna doživljanja.

Koncert, ki smo ga slišali v Slov. Konjicah dne 3. IV., ko je pelo 11 šolskih zborov posamič in skupno, je imel prav dober uspeh. Zlasti zasluži v splošnem pri-

znanje za dobro izbiro glasov, kar je zlasti pri mladinskih zborih nelahka stvar. Od preproste narodne do težjih modernih so naši mali v splošnem peli s čudovito sigurnostjo, kar je dajalo programu posebno pestrost. Pohvaliti je zlasti deklamatorično pevske stran, jasno vokalizacijo, še precejšno intonačno čistoto in točnost v nastavkih. Glasovi so bili prav dobro zlití med seboj, le včasih je bilo njih razmerje neenakomerno ter tu pa tam malo distoniranja. Bolj so tudi ugajali posamezni zbori kot skupni zbori z orkestrom, kjer so se pokazale težave, ki so pač vedno združene s proizvajanjem različnih zborov. Prav posebno pohvalo zaslužijo zbori iz Žič, Loč, Slov. Konjic, Oplotnice in Vitanja, ki so zmožni smiselnega in občutenega predavanja ter svojih lastnih umetniških nastopov. Ljubki so bili mali pevčki, ki so s pesmijo, ki jim je šla od srca, privabili polno šolsko dvorano poslušalcev. Doživeti, da te mlada srca popeljejo v svet umetnostnega doživljanja, je res nekaj nebeškega. Želeti je le, da bi se taki in podobni nastopi čim večkrat ponovili, da bi bili tako mnogokrat deležni uživanja pravih glasbenih vrednot.

Stanko Trobina.

Koncert prosvetnih društev v Slov. Konjicah. Slovenski glasbenik, ki je danes vsaj nekoliko uprt tudi v idejno in teoretično stran glasbenega sveta, vidi, kako pestra in različna je danes naša glasbena produkcija in reprodukcija. Ne bom to pot govoril o vseh mogočih idejnih tokih, ki se danes tudi v glasbenem ustvarjanju križajo pri nas, tudi ne bom analiziral vseh mogočih mnenj glede ustvarjanja reproduktivnih nastopov pri nas. Ta razmišljanja pustim za drugo priliko. Danes opozorim samo na nekaj, namreč, da je dandanes pač redkost, če dobiš — recimo na vokalnem koncertu — pristno domačo glasbo, ki ti bo nudila pravno ljudsko bogastvo in lepoto, ki je zrcalo ljudske duše. Te misli so mi prišle, ko sem poslušal pesmi na koncertu v Slov. Konjicah.

Dne 18. aprila 1988 je priredilo »Prosvetno društvo« v Slov. Konjicah prvič večjo glasbeno prireditev, kjer so sodelovali poleg zbora iz Slov. Konjic še zbori iz Prihove, Žič in Žreč. Zapeli so najprej posamezni zbori vsek po tri pesmi, na koncu pa skupni zbori s petimi točkami v moškem, ženskem in mešanem zboru.

Izvedba vseh točk je bila v splošnem dobra. Zlasti je pri takšnih prireditvah, kjer nastopa več zborov, na mestu zdrava tekma, ki ustvarja vsakemu lastno samozavest in stremljenje za čim boljšo izvedbo. Predvsem je pohvaliti zbor iz Žič, na katerem se opazi dober, sistematičen pevski študij. Tudi drugi zbori so pohvalno izpričali svoje delo in trud. Če intonacijsko, deklamatorično in agogično nastop ni tako ustrezal, ni to nobeno čudo, saj je bila to prva glasbena prireditev v večjem obsegu. Naslednjič bo to gotovo boljše. Vsak začetek je pač težak.

Po koncertu je sledil ustanovni občni zbor omenjenih pevskih društev in se je ustanovilo »Konjiško pevsko okrožje« s svojim odborom.

Stanko Trobina.

Dopisi.

Sv. Trojica v Slov. goricah. Obljuba dela dolg, zato se po treh letih zopet oglašam. Tukaj nisem našel našega ljubeznivega »Glasbenika«, zaradi tega pa marsikaj manjka za cerkveno petje in drugo. A sedaj ga imamo po dobrem predstojniku in za glasbo vnetem p. Lad. Pintarju. Obenem smo tudi naročeni na »Pevca«, ki nas pa bolj redko obiskuje. Kaj sem še drugega vse našel? Orgle v precej slabem stanju, sicer razpeljane v tri omare, pa le z enim pogonom (mehom) in razdeljene v dva manuala. Pa kaj, ko niti prave gambe niso imele. A sedaj pa, hvala Bogu, imamo ne le pravilno gambo, temveč tudi jezičnik trobento, ki v veliki akustični cerkvi imenitno trobi v polnih orglah z 22 spremeni.

Našel sem močan zbor 30—40 pevcev, a seveda še ne opiljen in uglajen. Vlekli in kričali so, da sem se ustrašil, ko sem jih prvič slišal. Pa sem jih kmalu pognal, čeprav so mi zato stavkali dva meseca. Medtem sem pa nabral 15 šolarjev in jih teoretično vadil, tako da smo kmalu za silo že ob nedeljah zapeli. Prejšnje pevke so

to opazile, takoj sem dobival glasove; nazaj bi rade prišle. Toda to ne gre tako lahko. Za velike praznike in procesije sem vzel nekatere, a druge zopet so morale čakati celo leto. Sedaj, po drugem letu mojega truda, pa pojo skupaj z naraščajem gibko in ne kričavo. Pojemo že marsikaj od vseh domačih skladateljev in tudi nekaj svojih. Jaz gledam samo na vrednost skladbe in ne odklanjam nikogar. Vsakdo ima pravico do svojega kredita, ker smo ga podedovali vsi po enem in istem dobrem Stvarniku. Sicer se pa potegujem za novejšo glasbo, kolikor je pač za naš zbor mogoče. Rabimo pa veliko gradiva. Saj imamo vsak dan po dve ali celo tri orglane maše.

Prvo še zapojemo deloma z zborom, druge dve pa moram opraviti sam. Vsako nedeljo in praznik je pa zjutraj ob šestih in ob pol desetih peta sv. maša, pri katerih ob navadnih nedeljah pojmemo slovensko, ob zapovedanih praznikih pa latinsko, natančno po predpisih. Prepeval bi tudi vsako peto mašo latinsko, ako bi s tem ne obremenjeval naših ljudi.

V naši cerkvi so imenitna božja pota in to najbolj ob kvatrnih nedeljah, zlasti trojiško- in jesensko kvatarno in na Porcijunkulo. Takrat čujemo pri romarjih, kaj je cerkveno ljudsko petje. Ne pojo samo ženske, ampak še bolj moški. Še najbolj zanimivo pa je poleg drugih shodov na dan sv. Florijana 4. majnika. Takrat pride nekako po gotovi obljudi 9 procesij, vsaka s svojim domačim pevskim zborom, ki se pripravijo in zapojejo vsi, kar najboljšega imajo in znajo. Začnejo ob 7 in nehajo ob 12. Seveda brez pridige. Orgle neprestano pojo. To je prava tekma. Iz cele dekanije nastopijo posamezni zbori, nazadnje še mi domači, ki pa tudi ne smemo biti zadnji.

Sedaj se vadimo za naš letošnji trojiški koncert v narodnih pesmih. Navadno se vrši v mesecu avgustu. Taka prireditve je za Slov. gorice pomembnejša kot kjerkoli; saj vsakdo ve, da smo tu obmejni Slovenci in je treba jezariti kar se da.

Sicer pa je Sv. Trojica lepa točka. Kako lepo je pročitlje naše cerkve, kako lepo se vidijo vsi trije enaki zvoniki. Krasna je še prvotna na fresko izlikana slikarija in prostoren kor za pevce. Vse to kakor tudi naše petje — zborovo in ljudsko — dela Sv. Trojico vabljivo.

F. Teof. Vodeb.

Reteče pri Škofji Loki. Skozi 25 let že redno prebiram »Cerkveni Glasbenik«, pa še nikoli nisem v njem nič bral iz naše župnije. Zato hočem na kratko opisati križe in težave male podeželske župnije v glasbenem oziru.

Ob novem letu 1913 je ostala cerkev brez organista in pevcev. Naš g. župnik in duh. svetnik Janez Meršol je bil zaradi tega v zadregi. Po precej ostru pridigi o cerkvenem petju je povabil dekleta, ki imajo veselje do petja, naj se zglasijo; in zglasilo se jih je nekaj, pa je od teh še nekaj kmalu izostalo. Petje je učil deloma gosp. župnik, deloma je hodil učiti organist iz poldrugo uro oddaljene Stare Loke.

Vprašanje organista na mali župniji, z majhnimi dohodki, ni tako lahko kakor na veliki, kjer se služba razpiše in pride drug organist. Ne tako na mali. Ko prebiram v »Cerkvenem Glasbeniku« razna prerekanja glede oddaje organistovskih služb samoukom, si mislim: kateri izšolan organist neki bi šel na malo župnijo za tako majhno plačo, kot jo more plačevati mala župnija? Ali naj bo mala župnija brez petja? Ali naj se čez mero obremene župljani s cerkvenimi dajatvami in s tem ljudje odbijajo od cerkve? Zato skoraj ni drugega izhoda, kot da si pomagajo župniki s samouki, ki jim je to le postranski zaslužek. In zlasti še, če je organistovska služba ločena od cerkveniške kot pri nas.

In tako je tudi naš g. svetnik iskal mladeniča, ki bi imel veselje do glasbe. Obrnil se je do mene, izučenega krojača, in me vprašal, če bi se hotel učiti orgljanja. Sprejel sem ponudbo. Začel sem se učiti sam s pomočjo starološkega organista. V orglarsko šolo mi žal ni bilo mogoče priti. V decembru 1913 sem prvič v cerkvi orglal. Dobil sem 2 soprana, 3 alte in 2 ženska tenorja. Kor je bil takrat še majhen; zato smo ga povečali s tem, da smo odstranili klopi, igralnik prestavili pred orgle in dobili tudi moške glasove. Sedaj kor popolnoma odgovarja svojemu namenu in z lahkoto postavimo nanj še precej številni zbor.

Orgle s 7 registri so že precej stare. Goršičevo delo. Do pred nekaj let so še dobro odgovarjale, zdaj se jih pa pozimi že prijema »naduha«.

Zbor šteje dnes 4 soprane, 4 alte, 3 tenorje in 3 base. Pojemo pesmi raznih domačih skladateljev: Premrla, Sattnerja, Vodopivca, Mava, Železnika, Jobsta, Tomca, Kimovca in drugih ter nekaj tujih. Tudi nekaj latinskih maš. Pravkar smo se naučili dr. Kimovčevo »Missa montana gracilis«, ki jo bomo peli ob novi maši gosp. Albina Avgušтина.

V veliko pomoč nam je naš novi g. šolski upravitelj L. Korenčan, dober basist in večš pevovodja. On in njegova gospa vneto sodelujeta na cerkvenem koru; gospod upravitelj vodi tudi društveni moški zbor.

Lani nas je naenkrat presenetila žalostna vest, da je naš dobri gosp. svetnik upokojen in da se poslovli od nas; le na višjo željo ostane še eno leto med nami. In sedaj ob 30-letnici bivanja med nami in 28-letnici najinega skupnega dela odhajate, g. svetnik, od nas. Bili ste dober, vnet duhovnik in vnet pospeševalec cerkvenega petja. Preskrbeli ste nam prostore za pevske vaje, dali svoj harmonij skoraj za vseh 30 let za pevske vaje in nikdar niste odrekli, kadar sem Vas prosil za kakšne nove pesmi in skladbe; vsakokrat ste jih z veseljem nabavili.¹ In sedaj pa odhajate od nas? Verjemite, da nam bo slovo težko. Gojimo le željo, da po možnosti podaljšate dan odhoda in da še nadalje ostanete med nami.

Bertoncelj Karel, organist.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Dr. Fr. Kimovec: *Missa montana gracilis*. Editio III. Ab ordinariatu Labacensi approbata 10. 3. 1937, num. 1289, Ljubljana 1938. Edidit et opalographo multiplicavit Rom. Pahor, Zapuže (Ljubljana). Ta v našem listu že dvakrat pohvaljena in priporočena maša je izšla ravnokar v III. izdaji v zelo lepem tisku.

Fr. Blažič: *4 cerkvene pesmi za mešani zbor ali ljudsko petje*. Odobril škof. ordinariat v Ljubljani 24. febr. 1938, št. 995. Pesmi so sledeče: Blagoslovna »Tu v Zakramentu Jezus je skrit«, Marijina lurška »Zvonovi zvonijo, prav milo pojo« (harm. francoski napev), Marijina »Je angel Gospodov« v novi, zelo posrečeni, lahki in neprisiljeni harmonizaciji, ter Marijina pesem »Moja duša poveljuje Gospoda«, harm. koralni napev. Pesmi priporočamo.

Anton Grum: *50. psalm »Usmili se me Bog«*, a) za mešani, b) za moški zbor. Skladba je preprosta, a solidna. Zloženi sta prvi dve vrstici; naslednje se pojo po tem vzorcu.

Dr. Pero Crnkovački: *Missa Mater Dei* (3 voces viriles et organum). Ta, djakovskemu g. škofu dr. Antonu Akšamoviču posvečena latinska maša, je izšla kot priloga Svete Cecilije 1938. Zložena je za tri moške glasove z orglami v strogo cerkvenem slogu. Format je večji kot po navadi, tisk lep, jasen, papir močan.

Materinski dan. Izdal in založil Učiteljski pevski zbor Emil Adamič. Odsek sekcije UJU v Ljubljani, 1938. To je druga glasbena zbirka Učiteljskega zbora. Vsebuje dva igrokaza s petjem: »Materni god« in »Mamica je žalostna«. Napisali sta ju Manica Komanova in Anica Črnejeva; pevske oz. glasbene vložke je zložil Iv. Matečič-Ronjgov. Sledi 6 enoglasnih zborov, 5 dvoglasnih in 5 troglasnih. Zbore so uglasbili: Ivan Grbec, Matija Tomc, Iv. Matečič-Ronjgov, Stanko Premrl in Maks Pirnik. Zbirko priporočamo.

Josip Kenda: *Zapuščeni*. Moški zbor in tenor-solo. Dragotin Kettejevo besedilo je Josip Kenda zložil v enotnem, jako prikupnem slogu, in v značilno slovenskem narodnem duhu. Iskreno pesnikovo besedilo je dobilo v Kendovi glasbi enako iskren izraz. Pesem zasluži, da bi se mnogo izvajala. St. Premrl.

¹ Čast in priznanje takemu gospodu! Tudi naš list mu čestita ob 30-letnici.

Zgodovina katoliške cerkvene glasbe. Spisala dr. Josip Mantuani in dr. Anton Dolinar. Ponatis iz »Cerkvenega Glasbenika, Ljubljana 1938. Založilo Cecilijino društvo v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Cena 24 din.

Oj sončni maj. 9 šmarničnih pesmi za mešani zbor deloma z orglami zložil Matija Tomc. Samozaložba 1938. Tik pred letošnjim majnikom je Tomc izdal svojo novo zbirko šmarničnih pesmi. Poslužil se je večinoma novih Beletovih, Malijevih, M. Elizabete in Vovkovih besedil ter jih odal v prav dostojno, skrbno oblikovano in mikavno glasbo. Ta ali oni motiv je že nekako kar naš domač, slovensko ustaljen, splošen; mnogo pa nudi skladatelj svojega lastnega, pristno svežega, novega. Pesmi so jako pevne, hvaležne; v več pesmih nastopajo tudi posamezni glasovi solistično. Štev. 8 je zložena za triglasni ženski zbor. Razen štev. 7, ki je ponatisnjena iz Vodopivčeve zbirke »Zdrava Marija« in štev. 10 »Pesem blažene Marije Device« iz C. Gl., so vse ostale izvirne. Zbirko toplo priporočam. Partitura stane 16 din, glasovi po 4 din. St. P.

Matija Tomc: Modulacija. 1938. Samozaložba. Cena 44 din. — V slovenskem glasbenem slovstvu je ta Tomčeva razprava o modulaciji prvo delo te vrste. Kot taka bo našim učiteljem glasbe, našim glasbenikom sploh, zlasti pa organistom vrlo dobro došla. Zelo važno, zanimivo in v celoti ne lahko tvarino obravnava avtor sicer ponekod nekoliko svojevrstno, vendar jasno, pregledno, natančno in dosti izčrpno. Nepravo, oziroma olepševalno modulacijo samo na kratko omenja; bavi pa se izključno s pravo, ki stremi in vodi stalno v drug tonovski način. Razlikuje enostavne in sestavljene modulacije; prve z enim, druge z več modulacijskimi akordi. Največ pozornosti in prostora v svoji razpravi posveča diatonični modulaciji, ki jo obravnava na 32 straneh, in sicer najprej splošno teoretično, potem pa še s praktičnimi zgledi iz C-dura v dvigajočem se in padajočem kvintnem krogu, isto tako v molove načine in končno še iz C-mola v durove in molove načine. Pri tem moduliranju se strogo drži postavljenega pravila, da bodi pri enostavni diatonični modulaciji modulacijski akord lasten izhodnemu kakor tudi končnemu tonovemu načinu. To je v resnici večinoma izvedljivo; dobe se pa tudi primeri, ko po mojem mnenju to ne drži, pa je modulacija kljub temu še diatonična, n. pr. na str. 6. modulacije iz C—Es. Kajti za diatonično modulacijo pride v poštev predvsem diatonična mnogostranost akordov: da sta po dva sosednja akorda lastna enemu in istemu tonovemu načinu. In to je v omenjenem zgledu izpolnjeno: trozvoka Ceg in ghd sta lastna C-duru, ghd je lasten tudi C-molu (V. st.); sledi VI. st. C-mola; ta pa je hkrati IV. st. Es-dura. Tudi nima ta modulacija nikakega direktnega kromatičnega zvišanja ali znižanja. Isto tako se mi zdi prestroga trditev, da ni mogoče modulirati iz C—G z modulacijskim trozvokom dfisa, kajti mogoče je diatonično mnogostransko zamenjati že izhodni (začetni) akord: tu Ceg, ki je tudi IV. st. G-dura. Sledi V. dfisa itd. Končno omenjam pri diatonični modulaciji, da bi bil n. pr. pri prehodu iz C v Des zelo dobro in učinkovito mogoče trozvok fae (poleg fasce): fae kot dominanta b-mola. Tudi se Tomc zelo zavaruje proti kromatičnim diferencam, ki jih pa drugi, tudi izvrstni avtorji, n. pr. Louis-Thuille tolikanj ne upoštevajo. Kakor rečeno je Tomc v obravnavanju diatonične modulacije izredno strog, kar končno tudi ni napaka. Drži se svojega sestava. V celoti so njegova tozadevna razmotrivanja zelo dobra in zgledi zelo poučni. Podani so zgledi celo za zelo oddaljene tonske načine, n. pr. As-Fis, As-Cis, Cis-Ges, Cis-Ces (14. kvintni krogi) in kot posebnost še Cis-Des in narobe, ki sta seveda teoretični modulaciji (modulaciji na papirju).

Kromatična modulacija je obdelana na 15 str. in kakor pravi avtor sam v uvodni opazki, le v glavnih obrisih nakazana. Po kratkem pojasnilu altaracije so navedena starejša in najbolj rabljena kromatična modulacijska sredstva: 1. dominantni septakord, 2. zmanjšani septakord, 3. zvečani kvintsektakord, 4. zvečani terekvartakord, 3. neapolitanski akord; poleg teh še zmanjšani trozvok, zvečani sekstakord in zvečani trozvok. Sledijo praktični zgledi uporabljivih prvih petih sredstev s potrebno razlago. Pri teh zgledih smatram modulacije na strani 46, št. 5., 7., 10. in 11., bolj za diatonične kot kromatične. Enharmonična modulacija je že med kromatično nekoliko omenjena, sicer

se pa avtor z njo dosti ne bavi. Na koncu razprave so dodani še nekateri praktični modulacijski zgledi.

Kdor bo to razpravo o modulaciji preštudiral, se ne bo poučil le o tej glasbeni tvarini sami kot taki, temveč bo mnogo pridobil tudi iz nauka o harmoniji sploh. Tudi s tega pogleda je Tomčevo delo vredno priporočila in je le želeli, da najle pot v najširše glasbene kroge.

St. Premrl.

Andreas Weissenböck: *Sacra musica*. Lexikon der katholischen Kirchenmusik. Klosterneuburg bei Wien. Verlag der Augustinus-Druckerei. — Ta knjiga: »Leksikon katoliške cerkvene glasbe« je bila že res potrebna. Od l. 1890. oz. 1895. namreč, ko je izšla zadnja izdaja P. Otto Körnmüllerjevega Leksikona cerkvene glasbene umetnosti (dva zvezka), podobno delo ni več izšlo. Tudi se je v dobi zadnjih štiridesetih let zgodilo marsikaj, kar globoko posega v razvoj cerkvene glasbe. Izšel je Motu proprio Pija X., izšle v vatikanski izdaji nove koralne knjige, izšla Apostolska konstitucija Pija XI. Bila je ustanovljena papeška visoka cerkvenoglasbena šola v Rimu, nastali so na raznih visokih glasbenih šolah oddelki za cerkveno glasbo, nastale nove škofijske cerkvenoglasbene šole. Koliko kvalitetno pomembnih cerkvenih glasbenih del je nastalo v zadnjem času. Cerkevna glasba se čvrsto presnavlja. Mnogokje so na koro zopet vpeljali prej zanemarjeni gregorijanski koral, pričelo se je krepko liturgično gibanje, mnoga Cecilijina društva pridno delujejo, tudi na polju glasbene vede kot take beležimo zadnje čase lepe uspehe. Cela vrsta novih cerkvenih skladateljev je stopila v raznih državah in deželah na plan. — Vse to, kar pisatelj v uvodu točno ugotavlja, opravičuje izdajo gori imenovanega leksikona.

Weissenböckova »*Sacra musica*« obsega na 419 straneh predvsem podatke o cerkvenih glasbenikih starejše in novejšje dobe. Sedaj živečih cerkvenih glasbenikov je opisanih nad 600. In to iz skoraj vseh držav in dežel, kjer se goji katoliška glasba. Največ je seveda Nemcev, potem pa tudi mnogo Madžarov, Čehov, Italijanov, Francozov, Švicarjev, Holandcev in Belgijcev, nekaj Špancev, Poljakov, Američanov, Angležev, Rusov ter posamezni zastopniki Dancev, Norvežanov, Litovcev. Zastopani pa smo v tem leksikonu tudi Slovenci in Hrvatje. Slovenci sledeči: Adamič Karlo, Bajuk Marko, † Belar Leopold, Bervar Karel, † Bratuž Lojze, † Burgarell Robert, † Carli Janez, † Cvek Leopold, † Ekel S. Alakok, † Fajgelj Danilo, † Foerster Anton, † Gallus-Petein Jakob, † Gnjezda Janez, Grum Anton, Hochreiter Emil, † Hribar P. Angelik, † Kokošar Ivan, Komel Emil, Laharnar Ivan, † dr. Mantuani Josip, Premrl Stanko, † Sladkonja pl. Juri, † Steržinar Ahacij, Vodopivec Vinko. Hrvatje pa: Borenić Martin, Dugan Franjo, † Juratović Josip, P. Kolb Kamilo, † Kolander Vatroslav, † Kostanjevac Franjo, S. Kozinović Lujza, Lučić Franjo, † Lukačić Ivan, † Pintarić Fortunat, dr. Širola Božidar, † Šilobod-Bolšić Mihael, P. dr. Sokol Bernardin, Tačlik Rudolf, † pl. Zajc Ivan, Kukla Karel in † Georgiceo Atanzij. Omenjena je tudi hrvatska cerkvenoglasbena zbirka »*Cithara octochorda*«. Izmed naših orgelskih mojstrov je v razpravi o orglah omenjen † Franc Ksaver Križman. Izmed naših cerkvenih skladateljev bi morali priti v ta leksikon najmanj še: Luka Dolinar, Gregor Rihar, Andrej Vavken, Josip Lavtižar, Fran Gerbljč, Ivan Pogačnik, Ignacij Hladnik, Josip Šicherl, p. Hugolin Sattner, Fran Ferjančič, dr. Franc Kimovec, Ivan Oevirk, dr. Anton Dolinar, Martin Železnik, Anton Jobst, Alojzij Mav, Alojzij Mihelčič, Josip Klemenčič, Matija Tomc, Avgust Cerer, Breda Šček-Orel in Blaž Arnič. Isto tako še nekateri naši izvrstni orglarski mojstri: Franc Goršič, Ignacij Zupan, Ivan Milavec in Franc Jenko. Izmed zvonoslovcev Ivan Mercina. Podatke za Jugoslavijo sta dala kanonik Janko Barle v Zagrebu in vseuč. prof. dr. Franc Lukman v Ljubljani.¹

V seznamu v leksikon sprejetih cerkvenih glasbenikov opazimo, da je med njimi izredno mnogo duhovnikov in redovnikov. Cerkvenih skladateljic pa je primeroma jako malo.

¹ G. prof. dr. Lukman je — kakor smo pri njem zvedeli — poslal uredniku Weissenböcku samo delno tvarino. Mislil je poslati podatke še o več drugih slovenskih skladateljic; tačas je »*Sacra musica*« pa že izšla.

Poleg osebnih podatkov nahajamo v leksikonu dolgo vrsto stvarnih cerkvenoglasbenih pojasnil, pa tudi daljših razprav o koralu, o cerkvenih določilih glede cerkvene glasbe, o orglah in orglanju, o zvonovih, o cerkveni pesmi, o cerkvenoglasbenih šolah, o liturgičnem gibanju, o latinski maši, statistiko cerkvene glasbe v bivši Avstriji itd.

Dobro bi bilo — če bi bili naštetih tudi cerkvenoglasbeni listi, ki izhajajo v raznih deželah in raznih jezikih.

Kljub raznim nedostatkom² nudi leksikon toliko novih in dragocenih podatkov, da je vredno si knjigo nabaviti. Cena 9 nemških mark. Stanko Premrl.

Razne vesti.

† **Msgr. Mihael Arko.** Častni kanonik, dekan in župnik v Idriji, msgr. Mihael Arko, je 29. marca 1938 preminul. Lani smo mu še čestitali v našem listu k 80 letnici. Ob 70 letnici l. 1927. se ga je v »C. Gl.« spomnil v daljšem članku kanonik Fran Ferjančič. — Blagopokojni monsignor je bil rojen 19. sept. 1857 v Zapotoku pri Ribnici. Kot gimnazijec je bil od druge šole dalje alojznik in se tu učil glasbe pri A. Foersterju. Novo mašo je pel kot bogoslovec-tretjeletnik l. 1880. Zadnje leto bogoslovnih študij je bil v semenišču pevovodja. Po končanih bogoslovnih študijah ga je knezoškof Pogačar poslal v poučni glasbeni tečaj na Dunaju. Nato je bil 4 leta kaplan v Škofji Loki, tri leta v Hrenovicah, 9 let župnik v Šturijah in končno v Idriji 41 let župnik in dekan. Poleg duhovniškega dela je posvetil povsod mnogo truda in moči cerkvenemu in svetnemu petju. Učil je mnogo sam, organiziral, dirigiral, govoril. V Idriji so na njegovo pobudo vsako leto slovesno obhajali god sv. Cecilije v cerkvi in na koncertu. Na rimskih romanjih je vodil petje l. 1888., 1900. in 1913. in o tem poročal v »C. Gl.«. V naš list je sploh mnogo pisal: članke in dopise leto za letom. Zadnji dopis je poslal še l. 1935. Bil je tudi škofijski kolavdator za orgle. Član Cecilijinega društva ljubljanske škofije je bil od l. 1877., torej od prvega početka do smrti. Bil je član prve večje naše cerkvenoglasbene komisije in svojčas nadzorni organistov idrijske dekanije. Udeleževal se je plodovito in nesebično tudi na drugih poljih ljudske kulture: pri Vincencijevi družbi, pri Ljudski posojilnici, pri »Slovincu«, bil svojčas poslanec mesta Idrije, napisal zgodovino mesta Idrije in njenega živosrebrnega rudnika itd. Kot človek je bil skromen, dober, silno družaben. Njegov pogreb se je vršil v Idriji 31. marca ob izredno veliki udeležbi domačinov in tužcev. V analih našega Cec. društva bo † msgr. Arko ostal v trajno častnem in hvaležnem spominu.

Umrla je na Vrhniki dolgoletna cerkvena pevka gospa Ana Kraševc v starosti 42 let. Pela je 22 let alt na vrhniškem koru. Bila je vedno točna in redna pri pevskih vajah, kakor tudi na koru. Sodelovala je tudi pri narodnem petju pevskega zbora »Bogomila«, najprej pod vodstvom g. Frančiška Zabreta, takratnega kaplana na Vrhniki, potem ves čas do svoje smrti. Splošno priljubljeno gospo Ano je zadela kap med pevsko vajo Prosvetnega pevskega zbora dne 3. marca t. l. Dva dni nato je umrla v splošni bolnišnici v Ljubljani. K večnemu počitku so jo položili 7. marca 1938 na Vrhniki. Bog ji daj večni pokoj!

Slovenski glasbenik **g. Srečko Kumar** je obhajal 9. aprila 50 letnico rojstva in 25 letnico svojega izključno glasbenega delovanja. Velike uspehe je svoj čas v Ljubljani dosegel z Učiteljskim pevskim zborom. Veliko je storil za našo mladinsko glasbo. G. Kumar deluje sedaj v Belgradu. K obojnemu jubileju mu čestitamo.

² Tudi podatki o slovenskih cerkvenih glasbenikih — v kolikor so sprejeti v leksikon — so v marsičem netočni. N. pr. Adamič Karlo ni več v Koprivnici, temveč v Splitu; Bratuž je umrl; Foerster je izdal tudi 4 zvezke klavirske šole; Grum menda ni zložil latinskih maš; Hochreiter ne živi v Ljubljani, ampak na Dunaju; Vodopivec je župnik v Moncorona pri Gorici.

Razni jubileji. Slovenski skladatelj dr. Anton Schwab je praznoval v marcu 70letnico rojstva. — Prof. Osip Šest, višji režiser slovenske drame in opere, je praznoval 1. aprila 25letnico svojega umetniškega dela. — G. Fran Zacherl, upokojeni zaslužni učitelj in še vedno delaven glasbenik v Ljutomeru, je obhajal 70letnico rojstva. Vsem slavljencem iskreno čestitamo.

Na ljubljanski univerzi sta bila letos diplomirana: g. Vital Vodušek za doktorja prava in g. Dragotin Cvetko za doktorja filozofije. Obema gospodoma, ki se tudi na glasbenem polju udeležujeta, iskreno čestitamo.

G. Polde Kovač, bivši član ljubljanske opere, je 12. marca t. l. o priliki svoje 50 letnice gostoval na tem odru v »Prodani nevesti«. G. Kovaču čestitamo.

V letu 1937 so v Ljubljani ustanovili radijski komorni pevski zbor. Vodi ga g. dr. Franc Kimovec. Izvaja cerkvene skladbe. Pri orglah sodeluje profesor Pavel Rančigaj.

Oo. cistercijani v Stični so osnovali knjižnico »Živimo s cerkvijo«. Kot prvi zvezek je izšlo »Leto božjih skrivnosti«, spisal p. Metod Turnšek, urednik liturgičnega glasila »Božji vrelci«. Lepo in važno knjigo zelo priporočamo.

Radiofonska oddajna postaja v Ljubljani je na večeru skladb † Viktorja Parme v počastitev 80-letnice njegovega rojstva izvajala prvič njegovo balado »Lepa Kunicac« za sopran, tenor in bariton-solo, mešani zbor in orkester.

Orglarski mojster Frane Jenko v Št. Vidu nad Ljubljano je postavil nove orgle na Šmarni gori. Blagoslovljene so bile 28. marca na praznik Marijinega Oznanjenja.

Naš rojak Anton Drmota, solist dunajske državne opere, je sodeloval v mesecu marcu pri Mozartovih slavnostnih predstavah v Bordo na Francoskem.

Pred ustanovitvijo glasbene akademije v Ljubljani. Z dnem 1. aprila je zadobil veljavo finančni zakon, ki ima med drugimi dodatki tudi naslednji člen: Prosvetni minister dobi pooblastilo za uredbo o organizaciji glasbenih in umetniških akademij. V proračunu so določeni vsi potrebni osebni in materialni izdatki za glasbeno akademijo v Ljubljani. Glasbena akademija dobi čin visoke šole.

L. M. Škerjančev »Preludij« za godalni orkester je bil v letu 1937 izvajan osemkrat, in sicer v Belgradu, Leipzigu, Lausanni, New Yorku, Klaipedi (Memel), Birminghamu in dvakrat v Londonu. Letos v Kopenhagenu.

Glasbena šola »Slogac« v Ljubljani namerava tekom tega šolskega leta prirediti več glasbeno poučnih večerov s predavanji. Prva prireditve je bila 27. marca. Predavanje je bilo o klavirju in koncert klavirskih skladb Smetane in Schumanna. Koncert sta izvajala ga. Strukelj-Požnenel in g. H. Svetel.

Skladatelj Mihael Logar je zložil opero »Pohujšanje v dolini šentflorijanski« in dobil zanjo prvo nagrado od belgrajskega društva »Cvijeta Zuzorić«, ki je razpisalo več nagrad za najboljše nove jugoslovanske opere.

Na ljubljanskem stolnem koru so letošnje velikonočno nedeljo izvajali latinsko mašo »Missa pro pace«, ki jo je za mešani zbor in orgle zložil poljski skladatelj Feliks Nowowiejski. Za orkester jo je instrumentiral Stanko Premrl.

Slavna pevka koloraturka Ada Sari je gostovala pred kratkim v ljubljanski operi v Rossinijevem »Seviljskem brivcu«.

Zagrebski dirigent Lovro Matačić je doživel velik uspeh pri simfoničnem koncertu, ki ga je dirigiral v Budimpešti.

V Zagrebu je 28. februarja umrl starosta hrvatskih skladateljev in glasbenikov Nikola Faller. Bil je učitelj glasbe v Zagrebu in drugih hrvaških mestih. Nazadnje je bil ravnatelj zagrebske opere. Po svoji upokojitvi je bil vodja hrvatskih pevskih zborov. Slava njegovemu spominu! Pokoj njegovi duši!

V Janjini in na Kuni v Dalmaciji se je vršil v letošnjem postnem času glasbeni tečaj. Vodili so ga gg. Anton Grum, Daniel Grum in župnik Kosto Selak.

V Šibeniku so o božiču 1937 izvajali p. Bernardin Sokolovo latinsko mašo »Gaudens gaudeo« Sodelovala sta veliki mešani zbor društva »Kolo« in vojaški orkester. Izvajati jo nameravajo še letos v Dubrovniku in Bratislavi. Če Bog da, jo bomo slišali o priliki tudi v Ljubljani.

Srbsko pevsko cerkveno društvo v Pančevu je praznovalo 29. marca t. l. 100letnico svojega obstoja. Pri tem pevskem društvu je bil l. 1865. pevodja naš veliki skladatelj Davorin Jenko.

Na jugoslovanskem glasbenem festivalu v Belgradu so 10. in 11. aprila nastopile na monstrekoncertu združene Filharmonije iz Ljubljane, Zagreba in Belgrada. Izvajale so domača in tuja dela. Dirigirali so izmenoma: Niko Štrifof, Lovro Matačić in Krešimir Baranović.

Umril je v Parizu veliki svetovno znani pevec, Rus Teodor Ivanovič Šaljapin. Rojen je bil l. 1873. v Kazanu. Pel je najprej v domačem cerkvenem zboru, hkrati se je učil čevljarke in mizarke obrti. S 17. letom se je pridružil operetni družbi. Po nje razpustu si je na razne načine služil kruh. Potem se je zanj zavzel pevec Usatov, ki ga je poučeval in mu dobil službo pri operi v Tiflisu. Šaljapin je nato pel pri raznih operah v Petrogradu. Kot pevec je zaslovel l. 1896., ko je pel na privatni operi Mamantov in pozneje na carski operi v Moskvi. Od l. 1918. dalje je nastopal po raznih krajih tudi kot koncertni pevec. Njegove najsijajnejše operne vloge so bile: Rossinijev Basilio, Mozartov Leporello in Musorskega Boris Godunov.

DAROVİ ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

Po 60 din: g. Franc Bernik, župnik in duh. svetnik v Domžalah, župni urad v Domžalah; g. Alojzij Velkavrh, organist v Dol. Logatcu, 30 din; po 20 din: g. Franc Koler, organist v Idriji, č. s. Jerolima Križanič, Zagreb, frančiškanski samostan na Brezjah, g. Karel Bricelj, organist v pokoju, Senčur pri Kranju, g. Pavel Rančigaj, profesor v Ljubljani; po 10 din: g. Ivan Krpač, organist v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu, g. Martin Železnik, šolski upravitelj v Sorici, g. Anton Miklavčič, župnik na Vinici, g. Ivan Sprachmann, profesor v pokoju, Maribor, g. Karel Virant, organist v Braslovčah, gdč. Liza Serajnik, učiteljica glasbe v Mariboru, čč. šolske sestre v Topolšici, gdč. Iva Klemenc, prof. glasbe v Ljubljani, g. Adolf Stöger, organist na Savi pri Litiji, g. Franc Krhne, dekan v Postojni, g. Jožef Rotl, kaplan v Dolu pri Ljubljani; po 5 din: g. Matija Lamovšek, kaplan pri Devici Mariji v Polju. Vsem p. n. darovalec se najlepše zahvalujemo in Bog Vam obilno povrni!

NAŠE PRILOGE

Današnja glasbena priloga v obsegu 8 strani prinaša Josip Pavčičevo »Zelavčki žvrgolijo« za mešani zbor in orgle, Ive Klemenc »Zdrava Marija« za višji glas in orgle, dr. Franc Kimovčev »Tiho sonce« za moški zbor, Franc Kramarjevo za praznik sv. Rešnjega Telesa, Stanko Premrlovo »Novomašnik«, obe za mešani zbor, in Alojzij Mihelčičevo »Zdrava Marija« za moški zbor. Posamezni izvodi po 2 din.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 din, za dijake 25 din, za inozemstvo protivrednost 60 din letno. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo št. 12/I. — Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Čeč).